

บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรม

2.1 แนวคิดด้านการท่องเที่ยว

2.1.1 ความหมายของการท่องเที่ยว

“การท่องเที่ยว” เป็นคำที่มีความหมายกว้าง ไม่ได้มีความหมายเพียงการเดินทางเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ หรือเพื่อความสนุกสนานเท่านั้น แต่ยังหมายถึง การเคลื่อนย้ายของประชากรจากแห่งหนึ่งไปสู่อีกแห่งหนึ่ง รวมทั้งการเดินทางภายในประเทศ และเดินทางระหว่างประเทศ การท่องเที่ยวเป็นกระบวนการที่มีความสัมพันธ์ต่อกัน มีกิจกรรมร่วมกัน มีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ได้รับความรู้ ความสนุกสนาน ความเพลิดเพลิน ซึ่ง “การท่องเที่ยว” จะมีความหมายอย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับเงื่อนไข 3 ประการคือ เดินทางจากถิ่นที่อยู่อาศัยไปยังที่อื่นชั่วคราว เป็นการเดินทางด้วยความสมัครใจ และเป็นการเดินทางด้วยจุดหมายใด ๆ ก็ตาม ที่ไม่ใช่เพื่อการประกอบอาชีพ หรือหารายได้ (วรรณ วลัยวนิช, 2539: 7)

2.1.2 ความหมายของนักท่องเที่ยว

ส่วนความหมายของ “นักท่องเที่ยว” หรือผู้ที่เดินทางไปท่องเที่ยว ว่ามีความหมายรวมถึงผู้เดินทาง 2 ประเภท คือ (นิคม จารุณณี, 2544:2)

2.1.2.1 นักท่องเที่ยวที่ค้างคืน (Tourists) ได้แก่ ผู้เดินทางมาเยือนชั่วคราว ซึ่งพักอยู่ในประเทศที่มาเยือนตั้งแต่ 24 ชั่วโมงขึ้นไป และเดินทางมาเยือนเพื่อพักผ่อน พักผ่อน ทักทาย ศึกษา ประกอบศาสนกิจ ร่วมการแข่งขันกีฬา ติดต่อธุรกิจร่วมการประชุมสัมมนา เป็นต้น

2.1.2.2 นักท่องเที่ยวที่ไม่ค้างคืน (Excursionists) ได้แก่ ผู้เดินทางมาเยือนชั่วคราวและอยู่ในประเทศที่มาเยือนน้อยกว่า 24 ชั่วโมง

2.1.3 ประเภทของการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวมีหลายรูปแบบด้วยกัน โดยขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง เช่น ระยะเวลาในการท่องเที่ยว แรงจูงใจในการเดินทาง ประเภทของการคมนาคม จำนวนสมาชิกนักท่องเที่ยวและลักษณะของค่าใช้จ่ายในการเดินทาง เป็นต้น (จุฑามาศ คงสวัสดิ์, 2550:17)

การแบ่งประเภทการท่องเที่ยวตามการจัดการ สามารถแบ่งเป็นรูปแบบย่อยได้ 2 รูปแบบย่อยคือ (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548:12-13)

2.1.3.1 การท่องเที่ยวแบบประเพณีนิยม (Conventional Tourism) เป็นการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นความพึงพอใจและปริมาณของนักท่องเที่ยวเป็นหลัก โดยไม่คำนึงถึงการจัดการผลกระทบด้านลบต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม

2.1.3.2 การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (Sustainable Tourism) เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นการจัดการอย่างดีเยี่ยม เพื่อสามารถดำรงไว้ซึ่งทรัพยากรท่องเที่ยวให้มีความดึงดูดใจอย่างไม่เสื่อมคลาย และธุรกิจท่องเที่ยวมีการปรับปรุงคุณภาพให้มีผลกำไรอย่างเป็นธรรม ในขณะเดียวกันก็ให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์ตอบแทนอย่างเหมาะสม และมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมเยือนสม่ำเสมออย่างเพียงพอ แต่มีผลกระทบทางลบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด

2.1.3.3 การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ โดยได้รับความสนุกสนาน

ผลิตเพลินและมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างดีและมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงศึกษาธรรมชาติ การท่องเที่ยวเชิงผจญภัย การท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรม การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางธรรมชาติ เป็นต้น

2.1.3.4 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural Tourism) เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หรือชมงานประเพณีต่างๆ ที่ชุมชนท้องถิ่นนั้นๆ จัดขึ้น เพื่อให้ได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน พร้อมทั้งได้ศึกษาความเชื่อ ความเข้าใจต่อสภาพสังคมและวัฒนธรรมมีประสบการณ์ใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น มีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อม และวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยวงานประเพณีและศิลปวัฒนธรรม การท่องเที่ยววิถีชีวิตในชนบท การท่องเที่ยวเชิงกีฬาและบันเทิง การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางวัฒนธรรม เป็นต้น

2.1.3.5 การท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา (Education Tourism) เป็นการเดินทางที่มีการเรียนรู้เกิดขึ้น ซึ่งมีความหมายเฉพาะเจาะจงว่าเป็นการเรียนรู้ โดยมีการจัดการ (organized learning) เช่น มีการวางแผนล่วงหน้า มีขั้นตอนที่ชัดเจน มีครูผู้สอนที่ชำนาญ และมีวิธีการฝึกหัดตามแบบแผน เป็นต้น นอกจากนี้ การเรียนรู้มักได้จากประสบการณ์จริงไม่ใช่การเรียนรู้จากตำรา การท่องเที่ยวในรูปแบบนี้มักจะประกอบไปด้วยขั้นตอนต่าง ๆ ที่ครอบคลุมถึงการวางแผนการเดินทาง การวางแผนการศึกษาในรูปแบบของหลักสูตร การเรียนรู้ในสถานที่ท่องเที่ยวและการประเมินผล ลักษณะดังกล่าวทำให้การท่องเที่ยวเพื่อศึกษามีลักษณะเฉพาะแตกต่างจากการท่องเที่ยวเพื่อความสนใจพิเศษอื่นๆ ซึ่งมีลักษณะของการได้เรียนรู้จากกิจกรรมการท่องเที่ยวเช่นเดียวกัน ลักษณะแตกต่างอีกอย่างหนึ่งก็คือ การท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาต้องมีการเรียนรู้ที่เป็นกิจจะลักษณะจากครูผู้สอน โดยส่วนใหญ่ครูผู้สอนในการท่องเที่ยวเพื่อศึกษานี้ มักเป็นครูหรืออาจารย์อยู่แล้ว เช่น อาจารย์มหาวิทยาลัย อาจารย์สอนภาษา หรือสอนศิลปหัตถกรรม เป็นต้น ซึ่งครูผู้สอนจะทำหน้าที่แตกต่างจากมัคคุเทศก์ และมีการแบ่งหน้าที่กันอย่างชัดเจน กล่าวคือ มัคคุเทศก์จะทำหน้าที่ในการนำทาง คำนึงอันตราย ให้ความบันเทิง และจัดการกิจกรรมของนักท่องเที่ยว ส่วนครูผู้สอนจะทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงหรือที่ปรึกษาของนักท่องเที่ยว

2.1.4 การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (Historical tourism)

การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (Historical tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดี และประวัติศาสตร์ เพื่อชื่นชมและเพลิดเพลินในสถานที่ท่องเที่ยวได้ความรู้มีความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์และโบราณคดีในท้องถิ่นพื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อมโดยที่ประชาคมในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยว (<https://th.wikipedia.org/wiki/การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์>)

การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (Historical tourism) คือ การเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์ เพื่อชื่นชมและเพลิดเพลินในสถานที่ท่องเที่ยว ได้ความรู้มีความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์และโบราณคดีในท้องถิ่นบนพื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยที่ชุมชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการบริหารจัดการการท่องเที่ยวการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ อาจจัดรายการเส้นทางท่องเที่ยวตามรอยประวัติศาสตร์ต่างๆ อาทิทัวร์เส้นทางศิลปะขอม ตามรอยพ่อขุนเม็งราย เทียวอุทยาน

ประวัติศาสตร์ต่างๆ เป็นต้น (<https://dekgenius.com/dictionary/travelglossary/Historical-tourism-264.htm>)

การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ ทั้งจากกระแสความต้องการของนักท่องเที่ยว หรือการถูกจัดให้เป็นกลุ่มสินค้าการท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศ รวมทั้งนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวของภาครัฐที่มุ่งรักษาและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ โดยจะมีการสนับสนุนการกำหนดจุดขายที่ชัดเจนและเชื่อมโยงให้เกิดการเกี่ยวพันกันภายใต้แนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน

รูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ เช่น การจัดรายการเส้นทางท่องเที่ยวตามรอยประวัติศาสตร์ อุทยานประวัติศาสตร์ ชมซากอารยธรรมโบราณสถานต่างๆ อนุสาวรีย์/อนุสรณ์สถาน สิ่งปลูกสร้างที่มีคุณค่าและความสำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เป็นต้น ทั้งนี้การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์จำเป็นต้องมีการจัดการอย่างเป็นระบบอย่างมีคุณภาพ หากขาดการจัดการที่ดีจะมีผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยวขึ้นได้เช่นกัน ซึ่งองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ได้แก่

- การดำเนินการโดยคำนึงถึงศักยภาพในการดึงดูดนักท่องเที่ยว
- การดำเนินการโดยคำนึงถึงศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยว
- การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่ต้องมีการจัดการด้านการอนุรักษ์และการบริหารจัดการ
- การให้ความรู้และสร้างจิตสำนึก การเปิดโอกาสและสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน รวมทั้งการกระจายรายได้สู่ชุมชน (<http://oknation.nationtv.tv/blog/Huahin-Chaam/2010/08/23/entry-5>.)

กรอบแนวคิดและการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ การที่นักท่องเที่ยวจะเลือกเข้าไปเยี่ยมชมในแหล่งท่องเที่ยวใดนั้น แหล่งท่องเที่ยวขึ้นจะต้องมีความดึงดูดใจและความน่าสนใจอยู่ในระดับที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยวได้ซึ่งศักยภาพในการดึงดูดใจสำหรับแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ประกอบด้วยหลายปัจจัย ได้แก่ คุณค่าทางประวัติศาสตร์ ความเป็นเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว ความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว ความสะดวกในการเข้าถึงความปลอดภัย และความสามารถในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว เป็นต้น นอกจากองค์ประกอบด้านศักยภาพในการดึงดูดใจ แหล่งท่องเที่ยวควรมีศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยวด้วย ไม่ว่าจะเป็นในด้านการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานและการสนับสนุนทางด้านนโยบาย ด้านงบประมาณและด้านบุคลากร จากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรท้องถิ่น ซึ่งจะทำให้แหล่งท่องเที่ยวสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารจัดการเป็นอีกองค์ประกอบหนึ่งที่มีความสำคัญ ทั้งในด้านการจัดการด้านการอนุรักษ์ การฟื้นฟูสภาพของแหล่งท่องเที่ยว การมีมาตรการป้องกันผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับตัวแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งการจัดการด้านการท่องเที่ยว เช่น การบริการและการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวที่เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้ความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์ และโบราณคดี ภูมิปัญญา และวัฒนธรรมของท้องถิ่น รวมถึงการสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการรักษาวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยที่ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเพื่อให้การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวจึงให้ความสำคัญต่อการให้ความรู้และการ

สร้างจิตสำนึก รวมทั้งการจัดการด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น แนวคิดในการกำหนดมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์จึงได้กำหนดองค์ประกอบพื้นฐานสำหรับประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ไว้ 3 ด้าน ได้แก่

องค์ประกอบที่ 1 ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว หมายถึง การที่แหล่งท่องเที่ยวมีจุดดึงดูดความสนใจหรือมีคุณค่าทาง ประวัติศาสตร์ ซึ่งสามารถสร้างความประทับใจและความพึงพอใจให้นักท่องเที่ยว เช่น ความโดดเด่นและความเป็นเอกลักษณ์ความงดงามทางสถาปัตยกรรมและศิลปกรรม รวมถึงความมีชื่อเสียง และความเป็นที่ยอมรับทางประวัติศาสตร์และภูมิปัญญาของคนในอดีต อีกทั้งศักยภาพทางกายภาพและการจัดกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว ได้แก่การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวความปลอดภัยและความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยวก็เป็นอีกส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญในการดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเข้าไปเยือนแหล่งท่องเที่ยว สำหรับองค์ประกอบด้านศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์มีหลักเกณฑ์ในการพิจารณา 2 ด้าน ได้แก่

1. คุณค่าทางประวัติศาสตร์ประกอบด้วย 8 ดัชนีชี้วัด ได้แก่ 1) ความสำคัญทางประวัติศาสตร์ 2) หลักฐานทางโบราณคดี 3) ความเป็นเอกลักษณ์ของยุคสมัย 4) ความเป็นเอกลักษณ์ทางกายภาพของแหล่งประวัติศาสตร์ 5)ความสมบูรณ์และความสวยงามทางสถาปัตยกรรม 6) ความสมบูรณ์และความสวยงามทางศิลปกรรม 7) ความมีชื่อเสียงและความเป็นที่ยอมรับของแหล่งประวัติศาสตร์ 8) ความผูกพันต่อท้องถิ่น

2. ศักยภาพทางกายภาพและการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ประกอบด้วย 4 ดัชนีชี้วัด ได้แก่ 1) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว 2) ความปลอดภัยด้านการท่องเที่ยว 3) ความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยว 4) ความต่อเนื่องของการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว

องค์ประกอบที่ 2 ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว ศักยภาพในการรองรับด้านท่องเที่ยว หมายถึง องค์ประกอบต่างๆ ที่มีส่วนช่วยเสริมแหล่งประวัติศาสตร์นั้น ๆ ให้มีความสำคัญและมีความเหมาะสมในการจัดการท่องเที่ยว สำหรับศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว มีหลักเกณฑ์ในการพิจารณา 2 ด้าน ได้แก่ 1. ศักยภาพในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน 2. ศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวจากปัจจัยภายนอก

องค์ประกอบที่ 3 การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว หมายถึงความสามารถในการควบคุม ดูแล การดำเนินงานการจัดการแหล่งท่องเที่ยว โดยมีองค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ 1) ด้านการจัดการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความยั่งยืน ประกอบด้วย การจัดการด้านการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว และการจัดการด้านการท่องเที่ยว 2) การจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก โดยพิจารณาจาก การดำเนินงานขององค์กรที่ดูแลรับผิดชอบพื้นที่ในการสร้างเสริมจิตสำนึกและการเรียนรู้ในเรื่องคุณค่าของแหล่งประวัติศาสตร์แก่นักท่องเที่ยว เจ้าหน้าที่ดูแลพื้นที่ ผู้ประกอบการ และชุมชน ท้องถิ่นที่อยู่โดยรอบแหล่งท่องเที่ยว 3) การจัดการด้านเศรษฐกิจและสังคม พิจารณาจากการมีส่วนร่วมของ ชุมชน ในกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยการเปิดโอกาสให้ประชาชนหรือชุมชน ได้มีส่วนร่วมในการ คิด การพิจารณาตัดสินใจ การดำเนินการและร่วมรับผิดชอบในการเรื่องต่างๆ ที่จะมีผลกระทบต่อ ประชาชนหรือชุมชนนั้นๆ รวมทั้งการกระจายรายได้หรือผลประโยชน์สู่ท้องถิ่น เกณฑ์ประเมินด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์มี 2 ด้าน ได้แก่

1. การจัดการด้านการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วย 3 ดังนี้ชี้วัด ได้แก่ 1) การจัดการด้านการรักษาสภาพและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว 2) การจัดการด้านการใช้ประโยชน์พื้นที่ 3) การจัดการด้านการติดตามและการประเมินการเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากการท่องเที่ยว

2. การจัดการด้านการท่องเที่ยว ประกอบด้วย 5 ดังนี้ชี้วัด ได้แก่ 1) การจัดการด้านการบริการและสาธารณูปโภคแก่นักท่องเที่ยว 2) การจัดการด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว 3) การจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก 4) ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว 5) ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว การประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ การประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์สามารถแบ่งได้เป็น 3 องค์ประกอบ โดยการให้คะแนนจะให้ความสำคัญกับองค์ประกอบด้านศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวมากที่สุด เนื่องจากเป็นสิ่งดึงดูดใจที่สำคัญสำหรับให้นักท่องเที่ยวเข้าไปเที่ยวชม ส่วนองค์ประกอบด้านการบริหารจัดการมีความสำคัญของคะแนนรองลงมาและองค์ประกอบด้าน ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยวมีความสำคัญของคะแนนน้อยที่สุด รายละเอียดของค่า คะแนนเต็มในแต่ละองค์ประกอบ ได้แก่ (http://mslib.kku.ac.th/elib/multim/books/Tourism2553/DHANAWAT%20%20SAE%20NKHAMWONGD/08_ch2.pdf)

1) ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว 50 คะแนน

2) ศักยภาพในการรองรับคุณภาพการท่องเที่ยว 10 คะแนน

3) การบริหารจัดการ 40 คะแนน รวม 100 คะแนน

2.1.5 สถานการณ์ด้านการท่องเที่ยวโดยภาพรวมของจังหวัดเพชรบุรี

จังหวัดเพชรบุรีได้สำรวจและทำการประชาคมในพื้นที่ทุกอำเภอในจังหวัดเพชรบุรีพบว่า สภาพปัญหาความต้องการของประชาชนด้านการท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีประเด็นที่ต้องการรับการแก้ไขจากการวิเคราะห์สภาพการณ์ปัจจุบันขององค์กรโดยนำเครื่องมือทางการบริหาร SWOT Analysis มาใช้เพื่อค้นหาศักยภาพในการบริหารจัดการด้านการดำเนินงานด้วยการวิเคราะห์หาจุดอ่อนจุดแข็ง อุปสรรคและโอกาสในการพัฒนาซึ่งสามารถสรุปได้ว่า (แผนพัฒนาจังหวัดเพชรบุรี พ.ศ.2561- 2564, 42-54)

ด้านจุดแข็ง เพชรบุรีเป็นศูนย์กลางเขตพื้นที่ท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลตะวันตก เป็นประตูสู่ภาคใต้จังหวัด เพชรบุรีมีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย รองรับความต้องการของนักท่องเที่ยว (การท่องเที่ยวเชิง นิเวศน์ป่าเขา โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม) มีโรงแรมที่พักที่สะดวกสบาย มีความทันสมัย และมีหลากหลายระดับ ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวในพื้นที่มีความหลากหลายสามารถให้การรองรับนักท่องเที่ยวได้ทุก ระดับ มีการบูรณาการความร่วมมือระหว่างองค์กรภาครัฐและเอกชนที่เข้มแข็งในพื้นที่ มีการ รวมกลุ่มของผู้ประกอบการเป็นสมาคม/ชมรมด้านการท่องเที่ยวระดับจังหวัดและภูมิภาค เพื่อ ดำเนินการและประสานงานด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ มีความหลากหลายทางด้านเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม และประเพณี และอยู่รวมกันได้อย่างสันติคนเพชรบุรี มีความจงรักภักดีต่อสถาบันฯ มีต้นทุนทางวัฒนธรรมที่หลากหลายมีศาสนสถาน โบราณสถาน และแหล่งศิลปวัฒนธรรมประเพณี จำนวนมากโดยเฉพาะเขตเมือง ผลิตภัณฑภูมิปัญญา วิถีชีวิต วัฒนธรรมอาหารการกินที่โดดเด่น เป็นแหล่งสร้างงาน อาชีพแก่ประชาชน ผู้บริหารระดับสูงของจังหวัดทุกระดับให้ความสำคัญ และกำหนดนโยบายการเป็นเจ้าบ้านที่ดี

มีวินัย มีน้ำใจ และซื้อตรงมีเครือข่ายอาสาสมัครในการป้องกันอาชญากรรมในทุกหมู่บ้าน(ตำรวจ) ผู้บริหารระดับสูงของจังหวัดให้ความสำคัญในเรื่องความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว มีแหล่ง ทรัพยากร/ วัตถุประสงค์มีความอุดมสมบูรณ์และรองรับนักท่องเที่ยวได้จำนวนมาก อาทิ อาหาร ของ พื้นเมืองอีกทั้ง จังหวัดเพชรบุรีเป็นแหล่งผลิตสินค้าเกษตรครบทุกด้าน เช่น พืช สัตว์ ประมง และมีความสามารถในการนำสินค้าเกษตรไปแปรรูป (ความหลากหลายทางชีวภาพ)

ด้านจุดอ่อนของจังหวัดในปัจจุบัน (Weakness) พบว่า การเตรียมบุคลากรรองรับการยกระดับการท่องเที่ยวยังไม่เพียงพอ ขาดแคลนบุคลากรทางการท่องเที่ยวที่รองรับการบริการนานาชาติ (ทักษะภาษา บุคลิกภาพ ทักษะการบริการ) และระบบการจัดการแหล่งท่องเที่ยวและความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวในการรองรับนักท่องเที่ยว อาทิ สถานที่จอดรถ การเปิด-ปิด ของแหล่งท่องเที่ยว (วัด) ความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยว ยังไม่ได้รับการพัฒนาให้เป็นระบบ อย่างสมคุณค่าเมืองท่องเที่ยว รวมถึงการเตรียมพร้อมเป็นเมืองท่องเที่ยวแต่ยังขาดการจัดการภูมิทัศน์ทางการท่องเที่ยว การจัดระเบียบ ความสะอาดในสถานที่ท่องเที่ยว การสื่อสาร การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว ขาดแคลนป้ายชี้ทาง และป้ายสื่อความหมายของแหล่งท่องเที่ยว ขาดการจัดระเบียบป้ายประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ ส่งผลกระทบต่อทัศนียภาพของแหล่งท่องเที่ยวระบบการโลจิสติกส์ทางการท่องเที่ยวยังไม่ได้เชื่อมโยงอย่างเป็นระบบ การเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวยังไม่มีรถโดยสารสาธารณะเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ กลไกของรัฐเพื่อจัดการการท่องเที่ยวยังไม่ดีพอ ขาดเอกภาพ ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน มีการประกอบธุรกิจที่ไม่เห็นคุณค่าและให้ความสำคัญในการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของจังหวัด การสร้างความตระหนักในด้านสร้างสรรค์ศิลปะ วัฒนธรรม อนุรักษ์ พัฒนา ทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาทำให้คุณค่าที่ยังไม่ถูกพัฒนาอย่างมีทิศทางและการใช้ประโยชน์ การอนุรักษ์ยังไม่เป็นระบบ นอกจากนี้ยังขาดการทำฐานข้อมูลด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเช่น ฐานข้อมูลเกี่ยวกับภัยพิบัติ การบุกรุกพื้นที่ป่า ขอรองเรียนเกี่ยวกับการทำลายทรัพยากรธรรมชาติหรือการปล่อยมลพิษสู่สิ่งแวดล้อมบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมในเชิงอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติไม่เพียงพอ ด้านการบริการของภาครัฐในการรับมือและการสนับสนุนการค้าการลงทุน ยังเป็นแบบตั่งรับ ระบบฐานข้อมูล ในการสนับสนุนภาคธุรกิจยังไม่สมบูรณ์ แรงงานภาคอุตสาหกรรม ภาคการบริการยังไม่เพียงพอ มีศักยภาพต่ำโอกาสจากภายนอกที่ส่งเสริมสนับสนุน **จังหวัด (Opportunity)** พบว่า โครงการพัฒนาระบบคมนาคม ขนส่ง ภายในจังหวัดและกลุ่มจังหวัด การเดินทางเข้าถึงพื้นที่จังหวัดเพชรบุรีสะดวกไม่ไกลจากกรุงเทพมหานคร (ระยะทาง รัศมีไม่เกิน 200 กม.) เส้นทางคมนาคมมีแนวโน้มที่จะขยายและปรับปรุง อาทิ ถนนยกระดับพระราม 2 รถไฟรางคู่ เป็นโอกาสในการส่งเสริมการท่องเที่ยว การค้า การบริการของจังหวัด การคมนาคมมีความสะดวก ไม่ไกลจากกรุงเทพ เป็นทางผ่านไปสู่ภาคใต้ เช่น ทางรถยนต์ รถไฟรัฐบาลมีนโยบายพัฒนาระบบรถไฟรางคู่ และความเร็วสูงผ่านจังหวัดเพชรบุรีเป็นโอกาสในการพัฒนาระบบการคมนาคม และโลจิสติกส์ของจังหวัดในการเชื่อมโยงกับระบบการคมนาคมของประเทศนโยบายของรัฐบาลส่งเสริมและสนับสนุนด้านการท่องเที่ยว มีการแบ่งเขตพื้นที่พัฒนาการท่องเที่ยวRoyal Coastและ แนวโน้มทางการท่องเที่ยวในปัจจุบันมุ่งเน้นการดูแลสุขภาพ ซึ่งในจังหวัดเพชรบุรีมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพรองรับ เป็นโอกาสในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อนของครอบครัวในจังหวัด มีแหล่ง ท่องเที่ยวใกล้เคียงที่มีโรงแรมระดับประเทศ และเป็นโรงแรมระดับโลกที่เข้มแข็งในการบริการ

และบุคลากรมืออาชีพ สามารถสร้างความร่วมมือระหว่างกันในการพัฒนาระบบการจัดการท่องเที่ยว และบุคลากรการท่องเที่ยวของจังหวัด ระบบสารสนเทศมีความสะดวก รวดเร็ว ง่ายต่อการเข้าถึงข้อมูล แหล่งท่องเที่ยวและข้อมูลอื่นๆ ได้ความหลากหลาย ความทันสมัยของเทคโนโลยีที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการสื่อสาร ประชาสัมพันธ์จังหวัด นโยบายจากภาครัฐและจังหวัดส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์/เชิงนิเวศมีระบบสารสนเทศในการส่งผ่านข้อมูลเพื่อประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในพื้นที่ อีกทั้งเป็นแหล่งพักพิงของนกอพยพ และเป็นแหล่งอาหารของปลาฉลาม ทำให้เกิดแหล่งท่องเที่ยวและเรียนรู้ที่สำคัญของประเทศสามารถสร้างการตลาดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในระดับนานาชาติได้นอกจากนี้สื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัยในการพัฒนา ด้านสร้างสรรค์ศิลปะ วัฒนธรรม อนุรักษ์ พัฒนา ทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาความเชื่อและค่านิยมทางศาสนา เกี่ยวกับการทำบุญ ด้วยการช่วยเหลือเอื้ออาทรกันของสังคมไทย สามารถที่จะนำมาหล่อหลอมในการพัฒนาชุมชน อยู่อาศัย รวมกันได้อย่างสันติสุข การเข้าสู่อาเซียนเป็นช่องทางในการเผยแพร่อัตลักษณ์ของจังหวัด เป็นประตูสู่ภาคใต้ และอยู่ใกล้กรุงเทพฯ และเป็นแหล่งสักการะและการท่องเที่ยวทางศาสนาเชื่อมโยงกับจังหวัดใกล้เคียง

ภาวะคุกคามของจังหวัดในปัจจุบัน (Threat) การคมนาคมจากเมืองหลัก (กทม.) ถึงจังหวัดเพชรบุรีในช่วงเทศกาล วันหยุดสุดสัปดาห์ เกิดปัญหาการจราจรติดขัด ส่งผลให้มีปัญหาทางด้านอุบัติเหตุ การแข่งขันและแย่งชิงในตลาดการท่องเที่ยวพื้นที่ใกล้เคียงมีแนวโน้มสูงขึ้น (หัวหิน) สภาพเศรษฐกิจเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยวและใช้จ่ายน้อยลงส่งผลต่อนักท่องเที่ยวกลุ่มมีกำลังซื้อจากยุโรปลดลง นักท่องเที่ยวขาดจิตสำนึก ทำให้เกิดความเสื่อมโทรมของทรัพยากรในแหล่งท่องเที่ยว การขยายตัวของจำนวนแรงงานต่างชาติ ส่งผลกระทบต่อความสวยงาม ความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ

การกำหนดทิศทางการพัฒนาตามศักยภาพ

จังหวัดเพชรบุรีได้การกำหนดทิศทางการพัฒนาจังหวัดตามศักยภาพ ซึ่งในด้านการท่องเที่ยว นั้นตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดเพชรบุรี 2561-2564 ได้กำหนดทิศทางการท่องเที่ยวโดยสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

1) **ทิศทางเชิงรุก** ยกระดับการท่องเที่ยวสู่ศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ การท่องเที่ยววิเวศน์ป่าเขา การท่องเที่ยวเรือสำราญและการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวัฒนธรรมเชื่อมโยงทั่วทั้งจังหวัด กลุ่มจังหวัด และนานาชาติ การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวและบริการการท่องเที่ยวรองรับกลุ่มนักท่องเที่ยวระดับพรีเมียม และนักท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่มทั้งครอบครัว ผู้สูงอายุ กลุ่มคนพิเศษ เพื่อสุขภาพ พัฒนาการคมนาคมโครงสร้างพื้นฐานของจังหวัดเชื่อมโยงการเติบโตของการคมนาคมและโลจิสติกส์ตามนโยบายของรัฐบาล ทั้งทางบก ทางน้ำ ทางอากาศ ยกระดับการค้าการลงทุนของจังหวัดรองรับการเติบโตของการท่องเที่ยว การเปิดประชาคมอาเซียน และการขยายตัวของเมืองหลวงและปริมณฑล เพิ่มคุณค่าและมูลค่าของผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรด้านนวัตกรรม ผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญา เชื่อมโยงโอกาสทางการตลาดจากการท่องเที่ยว การค้าขายกับกลุ่มจังหวัด การเชื่อมโยงกับการเปิดประชาคมอาเซียน พัฒนาระบบฐานข้อมูลของจังหวัดให้ครบถ้วนถูกต้อง และ เป็นปัจจุบัน การยกระดับศักยภาพเมืองสู่ Smart City เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว การเข้าถึงแหล่งเงินทุนเพื่อเพิ่มศักยภาพในการขยายการตลาด

2) ทิศทางเชิงป้องกัน โดยพัฒนากระบวนการจัดการและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร

ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เกิดคุณค่า และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรอย่างยั่งยืน จากการมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นหลัก เป็นสำคัญ ตลอดทั้งต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ มุ่งเน้นความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เสริมสร้างหลักประกันทางสังคมให้มีความเข้มแข็งด้วยกลไกทางศาสนาด้านวัฒนธรรมและวิถีชุมชน พร้อมรับมือกับความเปลี่ยนแปลงทางภายนอก และการคุกคามจากภายนอก อีกทั้งส่งเสริมปัจจัยการผลิตทางการเกษตรและการผลิตอาหารให้มีความอุดมสมบูรณ์พร้อมรองรับนักท่องเที่ยว ให้สามารถสร้างตลาดการท่องเที่ยวที่มีแนวโน้มสูงขึ้น เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของผู้ประกอบการของพื้นที่ให้เข้มแข็งพร้อมสู่เมืองท่องเที่ยวที่มีอาหารการกินอุดมสมบูรณ์ระดับคุณภาพ ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการพัฒนางานทุกด้าน ความอุดมสมบูรณ์พร้อมรองรับนักท่องเที่ยว ให้สามารถสร้างตลาด การท่องเที่ยวที่มีแนวโน้มสูงขึ้น เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของผู้ประกอบการของพื้นที่ให้เข้มแข็งพร้อมสู่เมืองท่องเที่ยวที่มีอาหารการกินอุดมสมบูรณ์ระดับคุณภาพ

3) **ทิศทางเชิงแก้ไข** โดยการพัฒนาขีดความสามารถทางการท่องเที่ยวของบุคลากร ชุมชนเพื่อรองรับการเติบโตทางการท่องเที่ยวในระดับคุณภาพและนานาชาติเพิ่มระบบการประชาสัมพันธ์และการสื่อสาร การตลาดการท่องเที่ยวของจังหวัด ด้วยกลไกของเทคโนโลยี ให้หลากหลาย ทันต่อสถานการณ์ และระบบการตลาดอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวแบบครบวงจร รวมถึงการจัดระเบียบเมือง ปรับภูมิทัศน์เมือง แหล่งท่องเที่ยวสำคัญของจังหวัดให้มีความสวยงามเป็นระเบียบเรียบร้อย รองรับการเดินทางเป็นเมืองบริการ เมืองท่องเที่ยวที่สวยงามใกล้เคียงเมืองหลวง

จากวิเคราะห์และการกำหนดทิศทางการพัฒนาตามศักยภาพของจังหวัดเพชรบุรีได้นำไปสู่การกำหนดตำแหน่งทางยุทธศาสตร์ของจังหวัดที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ กลุ่มจังหวัดเน้นตำแหน่งพบว่าจังหวัดเพชรบุรีมีรายได้ที่เติบโตสูงขึ้น มีการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม เป็นเมืองที่น่าอยู่ สิ่งแวดล้อมดี เป็นเมืองที่มีความสมบูรณ์ของอาหารการกิน และเป็นศูนย์กลางการผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัย เกษตรสร้างสรรค์ และมีนวัตกรรมสูงที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมชุมชนเข้มแข็ง ทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ ประชาชนมีศักยภาพ ในการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองรับการเปลี่ยนแปลงของประเทศ และนานาชาติเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยว เชิงนิเวศในระดับประเทศและนานาชาติ จึงได้กำหนดวิสัยทัศน์ (Vision) พันธกิจ (Mission) เป้าประสงค์ (Ultimate Goal) ประเด็นยุทธศาสตร์(Strategic Issue) กลยุทธ์ (Strategy) เกี่ยวกับการท่องเที่ยวได้ดังนี้

วิสัยทัศน์(Vision) “เมืองเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ และเมืองน่าอยู่ นานาถิ่น นานาเที่ยว ระดับประเทศ” ทั้งนี้ได้กำหนดนิยามของวิสัยทัศน์ในรอบ พ.ศ. 2561-2564 ดังนี้

เมืองเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ หมายถึง จังหวัดเพชรบุรีมีการเติบโตของรายได้จากการเพิ่มขึ้นของ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว การเกษตร การค้าการลงทุน การบริการ เศรษฐกิจฐานรากในระดับชุมชนเติบโต อย่างต่อเนื่อง ประชาชนมีงาน อาชีพ รายได้ โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นฐาน มีต้นแบบธุรกิจพอเพียง ทั่วทั้งจังหวัด

เมืองน่าอยู่ หมายถึง ทรัพยากรธรรมชาติมีความอุดมสมบูรณ์ ดินและน้ำเหมาะกับการเกษตร เป็น เมืองสิ่งแวดล้อมดี อากาศบริสุทธิ์ นานาอยู่ และมีสังคมที่ดีคือ สังคมอุดมปัญญา สังคมเอื้ออาทรต่อกัน สังคมแห่ง โอกาส สำหรับทุกคน สังคมเป็นธรรมและเท่าเทียม สังคมคุณธรรมเข้มแข็ง และสังคมแห่ง

ความเกื้อกูลแบ่งปัน เปนต้นแบบสังคมแห่งสุขภาวะที่มีคุณภาพระดับประเทศ ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีด้วยหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงและพึ่งตนเองได้

เมืองนากิน หมายถึง จังหวัดมีความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งอาหาร ชุมชน ประชาชนมีความมั่นคงทางอาหารสูง วัฒนธรรมและอาหารการกินสามารถสร้างรายได้ สร้างงานอาชีพให้กับชุมชน

เมืองนาเที่ยว หมายถึง จังหวัดเพชรบุรีมีความโดดเด่นของการจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวแบบครบวงจร เปนเมืองที่น่าเที่ยวของประเทศในด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนทางทะเลและป่าเขา การท่องเที่ยว เชิงการเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และศาสนา

พันธกิจ (Mission)

- เสริมสร้างความพร้อมของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่เข้มแข็ง เปนมิตรกับสิ่งแวดล้อม และสร้างรายได้สู่ชุมชน สร้างงาน อาชีพแก่ประชาชน สร้างเศรษฐกิจจังหวัด
- อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและการบริหารจัดการโดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน
- พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางการคมนาคม และระบบโลจิสติกส์รองรับการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ความมั่นคง และคุณภาพชีวิต

เป้าประสงค์รวม (Ultimate Goal)

- ผลิตภัณทวมลรวมเฉลี่ยระดับจังหวัดในด้านการเกษตร การท่องเที่ยว การค้าการลงทุนเติบโตอย่าง ต่อเนื่อง
- จังหวัดเพชรบุรีสามารถรักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากร สร้างสมดุลระหว่างการอนุรักษ์ และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนและเป็นธรรม ขับเคลื่อนสู่เศรษฐกิจและสังคมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มีขีดความสามารถในการรับมือภัยพิบัติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ประสิทธิภาพและธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและการบริหารจัดการน้ำให้สมดุล
- การกระจายรายได้มีความเท่าเทียมกันมากขึ้นบริการทางสังคมมีคุณภาพและมีการกระจายอย่างทั่วถึง
- การบริหารงานภาครัฐทุกระดับของจังหวัดเพชรบุรี โปร่งใส เปนธรรม มีประสิทธิภาพ และประชาชน มีส่วนร่วมขจัดการทุจริตคอร์รัปชั่น

ประเด็นยุทธศาสตร์(Strategic Issue)

จังหวัดกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์4 ประเด็น และในแต่ละประเด็นยุทธศาสตร์มีการให้น้ำหนักในการพัฒนาในรอบ 4 ปี(พ.ศ. 2561-2564)

1. การพัฒนาเมือง การค้า การบริการ และอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ (ร้อยละ 30)
2. การเสริมสร้างความมั่นคงทางอาหารและให้เติบโตจากฐานการเกษตรแบบครบวงจร (ร้อยละ 30)
3. การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน (ร้อยละ 20)
4. การเสริมสร้างความมั่นคง สันติสุข และสังคมคุณภาพ ที่ยั่งยืนด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (ร้อยละ 20)

เป้าประสงค์ (Goal)

1. เพชรบุรีมีความเติบโตทางดานเศรษฐกิจ มีการกระจายรายได้สู่ชุมชน ประชาชนมีอาชีพและรายได้ที่มั่นคง เศรษฐกิจฐานชุมชนเข้มแข็ง
2. การคมนาคมขนส่ง และระบบโลจิสติกส์จังหวัดสะดวก ปลอดภัย เชื่อมโยงอย่างเป็นระบบรองรับการค้า การเกษตร การท่องเที่ยว และการพัฒนา
3. องค์กรภาครัฐมีสมรรถนะสูง บุคลากรมีคุณภาพ การบริหารจัดการมีธรรมาภิบาล การบริการขององค์กรภาครัฐและประสิทธิภาพในการขับเคลื่อนการพัฒนาจังหวัดพัฒนาสู่สากล
4. อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่มีความเข้มแข็ง ครบวงจร เชื่อมโยงระหว่างจังหวัด กลุ่มจังหวัด ยกกระดับสู่ภูมิภาค อาเซียน และนานาชาติ
5. ผลผลิตและผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรมีคุณภาพมาตรฐานการส่งออก สินค้าทางการเกษตรสามารถสร้างรายได้ให้กับจังหวัด สร้างงาน อาชีพ และรายได้แก่ชุมชน ประชาชน
6. พื้นที่ป่าเพิ่มมากขึ้น ทรัพยากรธรรมชาติมีความอุดมสมบูรณ์ ปัญหาภัยทางธรรมชาติลดลงอย่างต่อเนื่อง
7. จังหวัดเพชรบุรีมีดิน น้ำ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาการเกษตรคุณภาพ
8. หมู่บ้านมีศักยภาพในการพึ่งตนเองสูง ประชาชนมีวิถีชีวิตด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่เข้มแข็งเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง
9. เพชรบุรีเป็นเมืองน่าอยู่ คนสุขภาพดี ปัญหาความไม่ปลอดภัย ปัญหาสังคมของจังหวัดในทุกด้าน ลดลงอย่างต่อเนื่องจนผ่านเกณฑ์มาตรฐานและเป้าหมายการพัฒนาของประเทศ
10. เพชรบุรีเมืองแห่งการเรียนรู้ ประชาชน ชุมชนตื่นตัวต่อการเปลี่ยนแปลง จังหวัดเพชรบุรีมีความพร้อมในการเป็นเมืองที่พอเพียงของประเทศ

กลยุทธ์(Strategy)

1. ยกระดับการค้าการลงทุน การบริการของจังหวัดรองรับการเติบโตของเมือง การเปิดประชาคมอาเซียนและการขยายตัวของเมืองหลวงและปริมณฑล
2. พัฒนานักธุรกิจ ผู้ประกอบการ พร้อมเพิ่มคุณค่าและมูลค่าของผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญา เชื่อมโยงโอกาสทางการตลาด จากการท่องเที่ยว การค้าขายกับกลุ่มจังหวัด การเชื่อมโยงกับการเปิดประชาคมอาเซียน
3. พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของจังหวัดเชื่อมโยงการเติบโตของการคมนาคมและโลจิสติกส์ ตามนโยบายของรัฐบาล ทั้งทางบก ทางน้ำ ทางอากาศ
4. ปรับระบบการบริหารจัดการให้ทันสมัยมีธรรมาภิบาล และเพิ่มประสิทธิภาพการบริการประชาชน
5. พัฒนาขีดความสามารถแกนบุคลากรการท่องเที่ยว สร้างวัฒนธรรมการท่องเที่ยว และพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวและบริการการท่องเที่ยวรองรับกลุ่มนักท่องเที่ยวระดับพรีเมียม และนักท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่มทั้งครอบครัว ผู้สูงอายุ เพื่อสุขภาพ
6. ยกระดับการท่องเที่ยวสู่ศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การ

ท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ การท่องเที่ยววิเวศนปาเขา และการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวัฒนธรรมเชื่อมโยงทั่วทั้งจังหวัด กลุ่ม จังหวัด และนานาชาติ

7. ปรับระบบการประชาสัมพันธ์และการสื่อสาร การตลาดการท่องเที่ยวของจังหวัด ด้วยกลไกของเทคโนโลยี และระบบการตลาดอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวแบบครบวงจร

8. พัฒนาบุคลากร สถาบันการเกษตร เสริมสร้างความมั่นคงทางการเกษตร และศักยภาพการพึ่งตนเองและความมั่นคงทางอาหารที่ยั่งยืน

9. เพิ่มคุณค่าของผลผลิตทางการเกษตรและขีดความสามารถทางการเกษตรของกลุ่มเกษตรกรด้วย กระบวนการรวมกลุ่มและการเรียนรู้การจัดการเกษตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และนโยบายการสร้างสรรค์นวัตกรรมของรัฐบาล

10. เพิ่มขีดความสามารถทางการตลาดการเกษตรที่แข่งขันได้ ในตลาดคุณภาพ และส่งออก

11. พัฒนาระบบการจัดการและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เกิดคุณค่าและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรอย่างยั่งยืน จากการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นหลักสำคัญตลอดทั้ง ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ มุ่งเน้นความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

12. ปฏิรูประบบการบริหารจัดการดิน น้ำ และทรัพยากรแบบบูรณาการตลอดห่วงโซ่ของธรรมชาติเพื่อรองรับการเกษตร และการพัฒนาที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ด้วยการเรียนรู้จากหลักการทรงงานพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ผ่านโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

13. บูรณาการความร่วมมือของภาคีทุกภาคส่วนเพื่อการจัดการปัญหาที่คุกคามต่อปัญหาสุขภาพของชุมชนผ่านเครือข่ายในระดับหมู่บ้าน

14. พัฒนาชุมชนเข้มแข็งพึ่งตนเอง และส่งเสริมการสร้างและขยายระบบสวัสดิการชุมชน พูนชุมชนสวัสดิการสังคม เพื่อรวมสร้างสังคมเมืองเพชรบุรีนายอยู่ พึ่งตนเองได้

15. เสริมสร้างความพร้อมของจังหวัดให้มีศักยภาพในการเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงก้าวสู่สากล

16. พัฒนาบริการรัฐลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม เพิ่มประสิทธิภาพปฏิบัติการเชิงรุกของภารกิจแห่งรัฐทั่วทุกพื้นที่

17. เสริมสร้างชุมชนพอเพียงเข้มแข็ง เติมความมั่นคงและความสงบเรียบร้อยด้วยกลไกชุมชนหมู่บ้านและการบูรณาการภาครัฐแบบชุมชน

การศึกษาข้อมูลทางประวัติศาสตร์ของจังหวัดเพชรบุรี

จากผลงานวิจัยของชูลีพร วิรุณหะ และคณะ (2560) ได้ข้อมูลวัดและวังทั้งหมด 26 แห่ง ประกอบด้วยวัด 18 แห่ง วัง 4 แห่ง และสถานที่สำคัญ 4 แห่ง โดยแต่ละแห่งมีคุณลักษณะสำคัญดังต่อไปนี้

1. วัด

1.1 วัดกำแพงแลง หรือ วัดเทพปราสาทศิลาแลง ตั้งอยู่ในเขตตำบลท่าราบ อำเภอเมืองอยู่ห่างแม่น้ำเพชรบุรีมาทางตะวันออกประมาณ 1 กิโลเมตร ชื่อวัดกำแพงแลงนั้นมาจากชื่อที่คนในสมัยหลังเรียกกันตามลักษณะที่พบเห็น เนื่องจากภายในวัดมีปราสาทก่อด้วยศิลาแลงและมีกำแพงศิลาแลงล้อมรอบ เป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส หันหน้าไปทางทิศตะวันออก ภายในกำแพงศิลาแลงเป็นที่ตั้งของ

ปราสาทศิลาแลงแบบศิลปะขอมทั้งหมด 4 องค์ ปราสาท 3 องค์ทางด้านหน้าวางตัวเรียงกันในแนวเหนือ-ใต้ ปราสาททิศตะวันตก ตั้งอยู่ด้านหลังของปราสาทประธาน ปัจจุบันหักพังลงเหลือเพียงส่วนด้านทิศเหนือและทิศตะวันตกเท่านั้น ลักษณะคล้ายปราสาทประธานแต่มีขนาดเล็กกว่า มีประตูทางเข้าทางด้านทิศตะวันออกและตะวันตก ส่วนด้านทิศเหนือและใต้เป็นประตูหลอกสลักปิดทึบไว้ 2 ชั้น ภายในเคยประดิษฐานพระนางปรัชญาปารมิตา ซึ่งพบเพียงส่วนเศียรเท่านั้น ปัจจุบันเป็นสมบัติเอกชน

1.2 วัดมหาธาตุ มีชื่อเต็มว่าวัดมหาธาตุวรวิหาร ได้รับการยกฐานะเป็นพระอารามหลวงชั้นตรี ชนิดวรวิหาร ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว วัดนี้สร้างขึ้นโดยเจ้านครเพชรบุรี โดยสร้างเมื่อครั้งทำสงครามกับพม่าหรือมอญ มีการพินัยว่าผู้ใดสามารถสร้างเจดีย์ให้อีกฝ่ายเห็นยอดได้ ก่อนหน้านั้นเป็นฝ่ายชนะ ปรากฏว่าเจ้านครเพชรบุรีเป็นฝ่ายชนะ พม่าจึงยอมถอยทัพกลับไป ส่วนเจดีย์ดังกล่าวก็คือพระปรางค์ที่วัดมหาธาตุ ต่อมามีการนำพระบรมสารีริกธาตุมาบรรจุไว้ จึงเรียกชื่อวัดว่าวัดมหาธาตุ ภายในวัดมหาธาตุมีสิ่งก่อสร้างที่สำคัญ ได้แก่ พระวิหารหลวงซึ่งมีพระพุทธรูปที่สำคัญ คือ พระพุทธรูปประธานทรงราชาภรณ์ ซึ่งการสร้างพระปรางค์เป็นคติโบราณที่ต้องสร้างมณฑปเมืองเพื่อเป็นหลักชัยศูนย์รวมจิตใจให้กับเมืองนั้นๆ นอกจากความสำคัญในเชิงศาสนาแล้ว วัดมหาธาตุยังเป็นสถานที่ประกอบพิธีถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยา โดยน้ำที่ใช้ในพิธีเป็นน้ำที่ตักจากน้ำแม่น้ำเพชรบุรี ต่อมาเมื่อต่อมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้สร้างพระราชวังพระนครคีรีบนเขาวัง จึงได้เปลี่ยนไปประกอบพิธีถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยาบนพระนครคีรีแทน จนถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้โปรดเกล้าฯ ให้ย้ายมาทำพิธีที่วัดมหาธาตุตามเดิม

1.3 วัดเพชรพลี ชื่อเดิมว่าวัดพิริบพิริไม่ปรากฏหลักฐานที่แน่ชัดว่าสร้างขึ้นเมื่อใด เป็นโบราณสถานสำคัญที่แสดงให้เห็นถึงร่องรอยของชุมชนพราหมณ์ในเมืองเพชรบุรี ภายในวัดมี เสาชิงช้า ซึ่งเสาชิงช้าเป็นเครื่องยืนยันถึงความสำคัญของพราหมณ์ในเพชรบุรี เพราะในประเทศไทยปรากฏว่ามีเสาชิงช้าอยู่เพียง 3 แห่งเท่านั้น ได้แก่ เสาชิงช้าที่กรุงเทพมหานคร นครศรีธรรมราช และที่เพชรบุรี เสาชิงช้าเป็นสิ่งปลูกสร้างที่ใช้ประกอบพิธีโล้ชิงช้า ในพระราชพิธีตรียัมปวาย-ตรียาว

1.4 วัดใหญ่สุวรรณาราม เป็นวัดที่สร้างขึ้นในสมัยอยุธยา แต่ไม่ปรากฏชื่อผู้สร้าง เดิมชาวบ้านเรียกกันว่า “วัดใหญ่” ต่อมา ส่วนคำว่า “สุวรรณ” นั้นมาจากคำว่า ทอง ซึ่งเป็นนามเดิมของสมเด็จพระสังฆราชแดงโม ที่ดำรงตำแหน่งเป็นพระสังฆราชในสมัยอยุธยาตอนปลาย เนื่องจากสมเด็จพระเจ้าแดงโมเป็นคนเพชรบุรี ต่อมาจึงกลับมาบูรณะวัดอันเคยเป็นที่พำนักสมัยเด็ก ทำให้มีการต่อสร้อย “สุวรรณาราม” ต่อท้ายชื่อวัดเดิม วัดใหญ่นั้นจึงมีนามใหม่เรียกว่า วัดใหญ่สุวรรณาราม ตามชื่อของสมเด็จพระสังฆราช วัดใหญ่สุวรรณารามมีชื่อเสียงอย่างมากในด้านศิลปะ นอกจากนี้ภายในวัดยังเป็นที่พักพิงรักษาปูชนียวัตถุไว้เป็นจำนวนมาก วัดใหญ่สุวรรณารามได้รับการแต่งตั้งเป็นพระอารามหลวงในสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งต่อมากระทรวงศึกษาธิการ โดยพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส ทรงแจ้งเพื่อกราบบังคมทูลให้ตั้งเป็นวัดหลวงพร้อมกับวัดมหาธาตุ

1.5 วัดเกาะแก้วสุทธาราม ชาวบ้านเรียกกันสั้นๆ ว่าวัดเกาะ เพราะเดิมมีแม่น้ำไหลผ่านรอบวัด คือ ทางทิศตะวันตกติดกับแม่น้ำเพชรซึ่งแยกเป็นสองสายไหลไปทางทิศเหนืออ้อมมาทางทิศตะวันออก อีกสายไหลไปทางทิศใต้แล้วไปบรรจบกับลำน้ำทางทิศเหนือ ทำให้วัดมีลักษณะเหมือนตั้งอยู่บนเกาะ ภายในอุโบสถวัดเกาะมีภาพจิตรกรรมเขียนด้วยสีฝุ่นผสมกาว บริเวณรอบๆ พระอุโบสถมีระฆังหิน ที่ว่ากันว่าเก่าแก่ถึงสมัยสุโขทัย ถัดจากพระอุโบสถ ยังมีศาลาการเปรียญ สร้างเป็นศาลาไม้

สักและไม้มะค่า มีเรือนไทยที่เดิมเป็นกุฏิของเจ้าอาวาส แต่ปัจจุบันได้จัดเป็นพิพิธภัณฑ์รวบรวมของมีค่าต่างๆ ของวัด เช่น พระพุทธรูป เครื่องลายคราม เครื่องเบญจรงค์ และเครื่องสังเค็ด ให้ประชาชนทั่วไปได้เข้าชมด้วย

1.6 วัดพลับพลาชัย วัดพลับพลาชัยอยู่ไม่ไกลจากวัดมหาธาตุมากนัก ที่มาของชื่อพลับพลาชัยมาจากการที่วัดเคยที่ตั้งค่ายฝึกอาวุธของพวกทหาร และยังคงเป็นที่ตั้งของพลับพลาที่ประทับของพระเจ้าแผ่นดิน ต่อมามีการสร้างวัดในบริเวณดังกล่าว จึงตั้งชื่อวัดว่าพลับพลาชัย ภายในพระอุโบสถมีพระประธานเป็นพระพุทธรูปปูนปั้นตามแบบศิลปะสุโขทัย ภายในในวัดมีพิพิธภัณฑ์หนึ่งใหญ่ให้เข้าชมได้อีกด้วย ซึ่งหนึ่งใหญ่วัดพลับพลาชัยนี้มีชื่อเสียงมาก เคยแสดงหน้าพระที่นั่งของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อครั้งเสด็จมาบำเพ็ญพระราชกุศลครอบรอบสิ้นพระชนม์ของพระเจ้าลูกเธอ พระองค์เจ้าอุรพงษ์รัษฎสมโภช ณ พระราชวังรามราชนิเวศน์

1.7 วัดสนามพราหมณ์ สิ่งที่น่าสนใจของวัดสนามพราหมณ์คือ พระอุโบสถหินอ่อน ภายในพระอุโบสถมีงานจำหลักไม้ทั้งที่บานประตูและหน้าต่าง โดยบานประตูหลังพระประธานเป็นภาพมหาเวสสันดรชาดก ส่วนประตูด้านหน้าพระประธานเป็นภาพเทพในศาสนาพราหมณ์ ได้แก่ พระนารายณ์ทรงครุฑ พระพรหมทรงหงส์ พระอินทร์ทรงช้างเอราวัณ พระอิศวรทรงโค ส่วนบานหน้าต่างจำหลักเป็นพันธุ์ไม้ และสัตว์หิมพานต์ บานบานก็เป็นลายไทย ซึ่งลวดลายงานจำหลักไม้ของพระอุโบสถวัดสนามพราหมณ์นั้นนอกจากจะงามในเชิงศิลปะ ยังสะท้อนถึงการผสมผสานความเชื่อของพุทธ-พราหมณ์ในสังคมไทยได้เป็นอย่างดีอีกด้วย

1.8 วัดเขabanไดอิฐ ตั้งอยู่ตรงเชิงเขabanไดอิฐ ห่างจากเขาวังमारาว 2 กิโลเมตร ภายในถ้ำหลายถ้ำด้วยกัน มี ชื่อเสียงด้านความศักดิ์สิทธิ์ของวัดนี้มีมาแต่ครั้งอดีต ต่อมา มีการสร้างพระพุทธรูปประดิษฐานไว้ในถ้ำ โดยสร้างเป็นพระพุทธรูปยืนปางห้ามสมุทร ชาวเมืองพากันเรียกว่า “พระพุทธรเจ้าเสือ” นอกจากเครื่องรางของขลังแล้ว วัดเขabanไดอิฐยังมีสิ่งที่น่าสนใจอีกอย่างคือ หนึ่งตะลุงแก้วบน ทุกปีในช่วงสงกรานต์ คนที่มานับนากับรูปหลวงพ่อแสง และพระพุทธรเจ้าเสือ จะมาจัดหนึ่งตะลุงแก้วบนในถ้ำพระพุทธรเจ้าเสือ แต่ที่แปลกกว่าหนึ่งตะลุงที่อื่นคือ ตะลุงแก้วบนจะเล่นตอนกลางวัน เนื่องจากในถ้ำนั้นมีตอยู่แล้ว เพียงแค่ปิดไฟก็เล่นได้ ไม่ต้องรอเล่นตอนกลางคืนเหมือนหนึ่งตะลุงทั่วไป ซึ่งหนึ่งตะลุงในถ้ำได้กลายมาเป็นประเพณีประจำปีในช่วงสงกรานต์ของวัดไปแล้ว

1.9 วัดพระทรง ตั้งอยู่ที่ตำบลหนองขนาน อำเภอเมืองเพชรบุรี พระเกจิที่มีชื่อเสียงของวัดนี้คือหลวงพ่อมิ ซึ่งเชี่ยวชาญด้านวิปัสสนากรรมฐาน

1.10 วัดพระพุทไสยาสน์ พระครูสุชาติเมธาจารย์ หรือหลวงพ่อกุน วัดพระพุทไสยาสน์ หรือที่เรียกกันทั่วไปว่าวัดพระนอน เป็นพระเกจิตั้งเมืองเพชรอีกท่านหนึ่ง เล่ากันว่าท่านเป็นพระเถระผู้ทรงวิทยาคม เนื่องจากมีของดี คือ ตะกรุดโทน ที่ทำด้วยแผ่นทองแดงม้วนเป็นแท่ง โดยหลวงพ่อกุนจะเขียนยันต์เป็นรูปนางมณโฑ หนูมาน ทศกัณฐ์ แล้วลงยันต์ในแผ่นตะกรุด แล้วจึงนำไปปลุกเสก ว่ากันว่าตะกรุดหลวงพ่อกุนเป็นเครื่องรางของขลังด้านอยู่คงกะพัน

1.11 วัดสิงห์ พระเกจิตั้งแห่งวัดสิงห์คือ หลวงพ่อชื่น ท่านเป็นเจ้าอาวาสวัดสิงห์ในสมัยรัชกาลที่ 5 หลวงพ่อชื่นบรรพชาเป็นสามเณรที่วัดระฆัง โดยอยู่ในการอุปการะของสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) พออายุครบบวช ก็อุปสมบทและร่ำเรียนวิทยาคมที่วัดระฆังนั่นเอง ต่อมาท่านมาจำพรรษาอยู่ที่วัดสิงห์ จนกลายเป็นเจ้าอาวาสในเวลาต่อมา วัดอุ้มงคลของท่านก็มีแหวนพิรอด เชือกผูก

เป็นสังวาล ผ้าประเจียด ตะกรุด แม้แต่กันบูหรือของท่าน (บูหรือแบบที่มวนด้วยใบตอง) คนก็เก็บไว้ด้วยถือว่าเป็นมหาเสน่ห์

1.12 วัดคงคาราม พระครูสุวรรณมณี หรือหลวงพ่อดู พระเกจิแห่งวัดคงคาราม เมื่ออุปสมบทที่ม่งศึกษาด้านวิปัสสนา ท่านใส่ใจให้ความสำคัญเรื่องการศึกษา มาก ริเริ่มสร้างโรงเรียนขึ้นในวัดคงคาราม ซึ่งเป็นต้นกำเนิดของโรงเรียนพรหมานุสรณ์ในปัจจุบัน

1.13 วัดไผ่ล้อม เป็นวัดที่มีลักษณะเด่นของงานสกุลช่างปั้น โดยหน้าบันพระอุโบสถ วัดไผ่ล้อม ด้านทิศตะวันตกปั้นเป็นลายเครือเถาทำนองคดโค้ง แกนกลางปั้นรูปนารายณ์ทรงครุฑ ถัดลงมาที่ผนังผืนเดียวกันซึ่งเป็นผนังภายในของมุขลดเป็นภาพเล่าเรื่องเติมพื้นที่ สันนิษฐานว่าเป็นภาพเกี่ยวกับการบูชาพระพุทธรูปยืนอวดเขาสุมนกูฏ และภาพโลหะปราสาทอันเป็นคติพุทธศาสนาแบบลังกาวงศ์ที่ปรากฏความนิยมสืบมาในสมัยอยุธยาตอนปลายถึงสมัยต้นรัตนโกสินทร์ หน้าบันมุขลดปั้นเป็นลายเครือเถาช่อหางโต งานปูนปั้นประดับผนังพระอุโบสถ วัดไผ่ล้อม เป็นงานปูนปั้นประดับภาพเล่าเรื่องเกี่ยวกับการบูชาพระพุทธรูปยืนอวดเขาสุมนกูฏและภาพโลหะปราสาท ทั้งนี้วัดไผ่ล้อม จังหวัดเพชรบุรี แสดงความสัมพันธ์กับคติพุทธศาสนาแบบลังกาวงศ์ที่ปรากฏความนิยมสืบมาในสมัยอยุธยาตอนปลายถึงต้นรัตนโกสินทร์ แต่เทคนิคการปั้นปูนในมิติของงานปูนสูงที่มีพื้นผิวต่างระนาบอย่างอิสระนั้น แตกต่างไปจากแบบแผนประเพณีที่ปรากฏในกรุงศรีอยุธยา จึงสรุปว่าผลงานดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความเจริญของงานปูนปั้นและฝีมือของสกุลช่างเพชรบุรีว่ามีพัฒนาการเฉพาะตัวควบคู่ไปกับแบบแผนประเพณีบางประการที่สัมพันธ์กับราชธานี

1.14 วัดสระบัว เป็นวัดที่มีลักษณะเด่นของงานสกุลช่างปั้น โดยหน้าบันพระอุโบสถวัดสระบัว เป็นลายปั้นประเพณีเครือเถาทำนองคดโค้งออกลายช่อหางโตและกระหนกกินรี ตรงกลางเป็นรูปบุคคลประทับเหนืออสุรี ซึ่งสัมพันธ์กับรูปแบบงานปูนปั้นหน้าบันพระอุโบสถวัดใหญ่สุวรรณาราม สำหรับฐานของเสมาวัดสระบัวนี้ มีลักษณะเด่นเนื่องจากประดับประดาด้วยลวดลายปูนปั้นงดงาม ฐานเสมาเอกแตกต่างไปจากฐานเสมาอื่น ๆ โดยเป็นฐานแปดเหลี่ยม บนฐานหน้ากระดานท้องไม้ฉาบปูนเรียบมีลายประดับ 4 ชั้น

1.15 วัดยาง เป็นวัดที่มีลักษณะเด่นของงานสกุลช่างแกะสลัก งานสลักไม้เป็นงานประณีตศิลป์ประเภทหนึ่งในสาขางานสลักที่ต้องใช้ผู้ที่มีความสามารถและฝีมือในการช่าง อาจทำการสร้างสรรค์รูปลักษณะที่ประกอบไปด้วยศิลปลักษณะ ประเภทลวดลายหรือรูปภาพให้ปรากฏด้วยวิธีการสลักหรือ “การจำหลัก” โดยการใช้สิ่วเจาะ เป็นต้น เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาและเป็นที่รู้จักมากกว่างานปูนปั้น เพราะช่างในอดีตมีโอกาสสร้างงานประเภทดังกล่าวมากกว่างานประเภทอื่น ทั้งนี้ช่างเมืองเพชรบุรีได้คิดค้นลวดลายตามจินตนาการจนมีเอกลักษณ์เฉพาะตน ทำให้งานสลักไม้สกุลช่างเพชรบุรี โดยเฉพาะสกุลช่างวัดเกาะแก้วสุทธารามและสกุลช่างวัดยางมีความโดดเด่นและเป็นที่รู้จักโดยทั่วไป

1.16 วัดมหาสมณาราม เป็นวัดที่มีลักษณะเด่นของงานสกุลช่างปั้น ในสมัยรัตนโกสินทร์งานปูนปั้นสกุลช่างเพชรบุรีมีลักษณะสำคัญคือ สืบทอดรูปแบบและลักษณะจากสมัยอยุธยาตอนปลาย แต่ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของศิลปกรรมจากคตินิยมเป็นแบบสากล เนื่องจากติดต่อกับชาติตะวันตกส่งผลให้ปรากฏลวดลายปูนปั้นแบบใหม่ ได้แก่ ลวดลายเครือเถา ลายเครือกระหนกฝรั่ง ขณะเดียวกันเริ่มปรากฏรูปแบบเฉพาะลวดลายของช่างปั้นปูนแต่ละท่านซึ่งพัฒนารูปลักษณะและลูกเล่นที่เป็นกลเม็ดในการแสดงออกผ่านงานปั้นปูนทำให้

ลวดลายมีความพิสดารแตกต่างกัน เช่น ช่างแป้ว มีความสามารถด้านการแทงหยวกลวดลายของปูนปั้นจึงมีการประกอบลวดลายการแทงหยวกด้วย เป็นต้น

1.17 วัดกุฎีบางเค็ม พระอุโบสถวัดกุฎี ตำบลบางเค็ม เป็นอีกแห่งหนึ่งที่มีชื่อเสียงด้านการสลักไม้ เพราะเป็นอุโบสถที่ทำด้วยไม้ทั้งหลัง ภายนอกสลักเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับชาดก สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2473 โดยพระครูเกษมสุขตคุณเป็นผู้อำนวยการสร้าง ช่างผู้ควบคุมการสลักคือช่างเนื่อง ช่างหวน และช่างเทียน ที่ฝาผนังด้านหนึ่งสลักเรื่องราวของพระถังซำจั๋งเป็นฝีมือของเจ๊กโฮ้ง โดยมีช่างเนื่องเป็นผู้ออกแบบตัวภาพและลวดลาย ส่วนบานประตูหน้าต่าง ช่างระย่อม ศรีสังวาลย์ เป็นผู้ออกแบบและแกะสลักเองทั้งหมด งานสลักไม้ที่อุโบสถวัดกุฎี ตำบลบางเค็ม เป็นสถานที่สำคัญและน่าสนใจทางด้านสถาปัตยกรรม เพราะเป็นงานสลักไม้ฝีมือช่างชาวบ้านที่เกิดจากความศรัทธาของทั้งช่างเขียนและช่างสลักอาคารทำด้วยไม้ขนาดใหญ่ ภายในไม่มีเสาแต่เสาอยู่ภายนอกรวม 60 ต้น หน้าบันทั้ง 2 ด้าน สลักด้วยไม้ทั้งหมด ทั้งนี้การสลักไม้ยึดหลักการวางองค์ประกอบแบบธรรมชาติ เป็นลายจำหลักนูนสูง โดยใช้เส้นตั้ง เส้นนอน และเส้นเฉียง ผสมผสานทำให้เกิดความพลิ้วไหว

1.18 วัดเกาะ เป็นวัดที่มีความโดดเด่นของงานศิลปะสกุลช่างวัดเกาะเชี่ยวชาญงานจำหลักไม้ทำธรรมาสน์และเมรุ ในด้านงานจิตรกรรมเป็นจิตรกรรมเพียงแห่งเดียวของเมืองเพชรบุรีที่ระบุปีที่สร้างไว้ คือ พ.ศ. 2277 ตรงกับรัชสมัยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ บริเวณพื้นผิวของงานจิตรกรรม ช่างได้เตรียมพื้นผนังไว้อย่างดีเยี่ยม เรียบ แน่น และแข็ง เขียนด้วยสีฝุ่น เขียนสีบางเบา ใช้สีแดง ดำ และเขียวสภาพยังสมบูรณ์

2.วัง

2.1 พระนครคีรี

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จกลับพระนครได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าให้สร้าง "พระนครคีรี" ขึ้นเป็นที่ประทับแปรพระราชฐานในฤดูร้อน อันเป็นสัญลักษณ์ของความทันสมัยในยุคนั้น ซึ่งสร้างตามแบบสถาปัตยกรรมที่ผสมผสานระหว่างสถาปัตยกรรมไทย จีน และตะวันตก ในตอนปลายรัชกาลที่ 5 พระองค์ยังทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ซ่อมพระนครคีรีเพื่อเป็นสถานที่ใช้ในการต้อนรับทูตและชาวต่างประเทศที่ได้เดินทางมาเจริญพระราชไมตรีกับประเทศไทย เพื่อให้เห็นถึงความทันสมัยและความก้าวหน้าของประเทศในช่วงเวลานั้น จากความสำคัญของพระนครคีรีทั้งในฐานะพระราชวังที่ประทับแปรพระราชฐานและสถานที่สำคัญสำหรับต้อนรับทูตและแขกเมืองในส่วนหัวเมืองในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์จึงทรงเห็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องดูแลรักษา ซ่อมบำรุงสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ของพระราชวังพระนครคีรี ด้วยเหตุนี้พระองค์จึงทรงมอบหมายให้เจ้าพระยาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) สมุหพระกลาโหมเป็นผู้รับผิดชอบดูแล โดยจัดสรรรายได้จากเงินที่ได้จากการจัดเก็บค่าผูกปี้ชาวจีนเมืองเพชรบุรี เพื่อใช้เป็นทุนในการบำรุงรักษาพระราชวังพระนครคีรีอย่างต่อเนื่องสืบไป

2.2 พระรามราชนิเวศน์ นามเดิมตามที่ปรากฏในเอกสารชั้นต้นทางราชการเรียกว่า “พระราชวัง บ้านปิ่น” ตั้งอยู่ฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเพชรบุรี ปัจจุบันอยู่ในเขตบ้านปิ่น ตำบลบ้านหม้อ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ในบริเวณเนื้อที่ 349 ไร่ 1 งาน 16 ตารางวา ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดซื้อที่ดินของราษฎรในตำบลบ้านปิ่น ด้วยพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ เพื่อสร้างพระรามราชนิเวศน์เป็นที่

ประทับแรมในเวลาเสด็จประพาส ในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงใช้พระรามราชนิเวศน์เป็นสถานที่ต้อนรับอัครราชทูตต่างประเทศ เพื่อเข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท เพื่อกราบถวายบังคมลาที่กำลังจะพ้นตำแหน่ง

2.3 ค่ายหลวงหาดเจ้าสำราญ จุดประสงค์หลักในการสร้างที่ประทับริมชายทะเลของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเพื่อเสด็จแปรพระราชฐานไปประทับแรมสำหรับรักษาพระองค์จากอาการประชวรและพักผ่อนพระอิริยาบถ ที่ประทับจึงถูกสร้างขึ้นสำหรับแปรพระราชฐาน ทรงมีพระราชประสงค์จะให้มีการใช้จ่ายอย่างประหยัด จึงสร้างเป็นอาคารไม้ใต้ถุนสูง มุงจากฝาขัดแตะระเบียงกว้าง โดยสร้างอาคารลักษณะนี้หลายหลังสำหรับเป็นที่พักผู้ตามเสด็จ รวมกันเป็นค่ายใหญ่เรียกว่า “ค่ายบางทะเล” ในวันที่ 2 พฤษภาคม พ.ศ. 2461 เมื่อพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเสด็จไปประทับครั้งแรก ปรากฏว่าทรงพอพระราชหฤทัยเป็นอย่างมาก จึงประทานชื่อใหม่จาก “บางทะเล” เป็น “หาดเจ้าสำราญ” ดังนั้นในเวลาต่อมาสถานที่ประทับของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวแห่งนี้จึงมีชื่อเรียกเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไปว่า “ค่ายหลวงหาดเจ้าสำราญ” โดยในค่ายหลวงหาดเจ้าสำราญประกอบด้วยสถานที่สำคัญ ได้แก่ พระตำหนักประทับร้อนหาดเจ้าสำราญ สถานที่ซ้อมรบราชนาวี และสถานที่แสดงมหรสพ

2.4 พระราชนิเวศน์มฤคทายวัน อยู่ในตำบลห้วยทรายเหนือ อำเภอชะอำ จังหวัดเป็นเพชรบุรี ซึ่งบริเวณนี้มีสัตว์ป่ามาชุมนุมกันน้ำที่ลำห้วย ในบรรดาสัตว์เหล่านั้นคงจะมีเนื้อทรายจึงทำให้ผู้เรียกตำบลนี้ว่าห้วยทราย พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชประสงค์จะรักษาชื่อเดิมไว้ จึงทรงนำชื่อปากทางอันมีชื่ออยู่ในสมัยพุทธกาล คือ “มฤคทายวัน” มาตั้งเป็นนามพระราชนิเวศน์แห่งนี้ และประกาศเขตอภัยทานแก่ตำบลห้วยทรายเหนือ ตามประกาศเขตราชนิเวศน์มฤคทายวันและห้ามไม่ให้ทำอันตรายแก่สัตว์ เมื่อวันที่ 12 พฤษภาคม พ.ศ. 2467 บริเวณนี้หาน้ำจืดได้ง่าย เพราะมีลำห้วยธรรมชาติ มีอ่างซับน้ำ ใต้ดินที่จะชุดบ่อน้ำใช้ได้โดยทั่วไป ที่สำคัญอยู่ใกล้กับสถานีรถไฟห้วยทรายเหนือ จึงไม่เป็นที่กังวลในเรื่องการเดินทางของผู้ตามเสด็จ อีกทั้งยังเป็นชายทะเลที่มีหาดทรายสะอาดและอยู่ห่างไกลจากหมู่บ้านชาวประมง จึงไม่น่ามีปัญหาแมลงวันชุมชุมดังเช่นหาดเจ้าสำราญ ยังมีการรื้อพระตำหนักเดิมจากค่ายหลวงหาดเจ้าสำราญมาสร้างใหม่ด้วย ด้วยเหตุนี้จึงใช้ระยะเวลาการก่อสร้างไม่นานนัก ลักษณะสถาปัตยกรรมของพระราชนิเวศน์มฤคทายวัน เป็นแบบไทยกึ่งยุโรป หมู่พระที่นั่งใช้ไม้สักทอง ออกแบบเน้นความโปร่ง โดยสร้างเป็นเรือนไม้ชั้นเดียว ยกใต้ถุนสูงเปิดโล่ง ไม่กั้นห้องเพื่อให้ลมโกรก พื้นล่างเทคอนกรีตตลอด เสารับตัวอาคารเป็นเสาคอนกรีตเสริมเหล็ก เพื่อสร้างน้ำหนักกดทับอาคารไม่ให้ไหวตัวเวลาโดนลมพายุปะทะแรงๆ หลังคาเป็นทรงปั้นหยา มุงกระเบื้องว่าว และที่น่านสนใจคือการออกแบบให้เสารับน้ำหนัก จำนวน 1080 ต้น มีช่วงห่างเท่ากันหมด ซึ่งเรียกว่า “ระบบพิกัด” นับว่าเป็นอาคารแห่งแรกและครั้งแรกที่ใช้ระบบนี้ในสยาม

3. สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์

3.1 เขาหลวงและถ้ำหลวง ถ้ำเขาหลวงเป็นสถานที่สำคัญทางด้านการท่องเที่ยวมาตั้งแต่โบราณ ในถ้ำมีหินงอกหินย้อย และมีพระพุทธรูปจำนวนมาก มีแสงสว่างจากดวงอาทิตย์ส่องลงมายังพื้นถ้ำ เป็นสถานที่ซึ่งมีความงดงามทางธรรมชาติและเป็นที่นันทนาการของพระพุทธรูปหรือพระเจดีย์ฐานจุดสูงสุดที่ชาวบ้านเรียกว่ายอดมอเป็นที่ตั้งของพระเจดีย์โบราณ เนื่องจากเขาหลวงมีลักษณะทางภูมิศาสตร์เป็นภูเขาที่เกิดจากภูเขาไฟโบราณจึงมีถ้ำและหุบมากมายอยู่เรียงรายกันไปโดยรอบ ประมาณ

40 ถั่ว เช่น ถั่วพระพุทธรักษา ถั่วเขียว ถั่วแระ ถั่วหลวง ถั่วกลีบ ถั่วพระพุทธรักษา เป็นต้น ตามบริเวณขอบเขาทางด้านเหนือ และด้านตะวันออกจะมีซากหอยล้านปีเกาะอยู่เป็นจำนวนมาก แสดงว่าบริเวณนี้เคยเป็นทะเลมาก่อน ยังมีหุบหรือซอกเขาใหญ่บ้างเล็กบ้างอยู่โดยรอบด้วย เช่น หุบตะโก หุบตาบัว หุบใหญ่ หุบค่ายลูกเสือ เป็นต้น

3.2 ศูนย์ผลงานสกุลช่าง สกุลช่างเพชรบุรีเป็นงานฝีมือที่ชาวเพชรบุรีได้สืบสาน สืบทอดต่อ ๆ กันมา มีรูปแบบเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน งานสกุลช่างเมืองเพชรจะปรากฏอยู่ตามวัง วัด และบ้านเรือนที่อยู่อาศัย ช่างหนึ่งคนต้องเรียนรู้หลาย ๆ ด้าน ช่างของเมืองเพชรมีความรอบรู้ในทุกสาขา เพราะงานช่างแต่ละสาขามีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน โดยเฉพาะเรื่องลายไทยที่ช่างทุกคนจะฝึกฝนและเขียนได้ หากแต่ถ้าช่างคนไหนชำนาญด้านใดเป็นพิเศษก็จะเป็นช่างของด้านนั้น ๆ การถ่ายทอดความรู้ของช่างเมืองเพชรมักเป็นการถ่ายทอดสู่บุคคลในครอบครัวเดียวกันจากพ่อ แม่ ปู่ ย่า จนถึงรุ่นลูกหลาน สกุลช่างเพชรบุรีได้รับการจัดกลุ่มเป็นสกุลช่างศิลปกรรมกลุ่มหนึ่งซึ่งแตกต่างจากกลุ่มอื่น โดยใช้พื้นที่ทางภูมิศาสตร์และรูปแบบศิลปกรรมเป็นเครื่องชี้วัดความแตกต่างทางรูปแบบและลักษณะทางศิลปะ ในสมัยรัตนโกสินทร์เพชรบุรีเป็นเมืองที่มีช่างสาขาต่าง ๆ สร้างสรรค์งานศิลปกรรมอย่างต่อเนื่อง งานเหล่านี้ล้วนเกี่ยวเนื่องกับศาสนาและอยู่ที่วัด วัดใดมีพระช่างที่มีความรู้ในงานช่างก็จะดูแลรักษาศิลปกรรมของเก่าไว้ได้ดี และสร้างสรรค์ศิลปกรรมรูปแบบใหม่เพิ่มขึ้น ทำให้วัดนั้น ๆ กลายเป็นแหล่งศิลปกรรมที่มีชื่อเสียง เรียกว่า “สำนักวิชาช่าง” ซึ่งมีรูปแบบและลักษณะศิลปกรรมแตกต่างกัน แต่ไม่ว่าทุกวัดจะได้รับการกล่าวถึงในฐานะของศูนย์กลางการเรียนรู้งานช่างทั้งหมด เนื่องจากแต่ละวัดมีอาจมีชื่อเสียงเฉพาะในแต่ละทางตามความสนใจของพระภิกษุในวัด และการได้บวชในวัดที่เป็นสำนักช่างกับพระที่เป็นช่างก็ทำให้ได้เรียนรู้และฝึกหัดการช่างไปในตัว

3.3 แหล่งผลิตตาลโตนด สืบเนื่องจากจำนวนต้นตาลของเมืองเพชรบุรีที่มีมากกว่าเมืองอื่น ๆ จึงทำให้เมืองเพชรบุรีสามารถผลิตน้ำตาลโตนดได้จำนวนมากจนส่งเป็นสินค้าออกไปยังเมืองต่าง ๆ ได้ ในขณะที่ผลผลิตน้ำตาลโตนดของเมืองอื่นผลิตได้เพียงเพื่อการบริโภคภายในเมืองเท่านั้น ดังนั้นเมื่อเมืองสุพรรณบุรีเลิกทำน้ำตาลภายหลังจากการทำสนธิสัญญาเบาว์ริงแล้ว ชาวเมืองสุพรรณบุรีจึงต้องหาน้ำตาลโตนดจากเมืองเพชรบุรีซึ่งเป็นแหล่งผลิตใหญ่ อีกทั้งยังปรากฏหลักฐานจากใบบอกเมืองเพชรบุรีว่า ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพ่อค้าเรือเร่เมืองเพชรบุรี ร่วมทุนกันซื้อน้ำตาลโตนดจากเมืองเพชรบุรีไปขายยังกรุงเทพฯ และอยุธยา (สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ เอกสาร ร. 5 ใบบอกเมืองเพชรบุรี วันอาทิตย์ เดือน 4 ขึ้น 6 ค่ำ จ.ศ. 1214) โดยเฉพาะใน พ.ศ. 2442 น้ำตาลโตนดจากเมืองเพชรบุรีได้ส่งไปขายในกรุงเทพฯ เป็นเงินถึง 188,717 บาท 33 อัฐ ซึ่งเจ้าพระยาสุรพันธ์พิสุทธิ์ ข้าหลวงเทศาภิบาลมณฑลราชบุรีได้แสดงความเห็นในเรื่องการทำน้ำตาลเมืองเพชรบุรีว่า “เห็นว่าน้ำตาลมีแต่เจริญขึ้นทุกที” ซึ่งการขยายตัวของการผลิตน้ำตาลโตนดของเมืองเพชรบุรี เพื่อค้าขายสามารถสะท้อนให้เห็นได้จากการเพิ่มขึ้นของการทำหม้อตาล รวมทั้งการเก็บภาษีน้ำตาลโตนดและอากรหม้อตาลอีกด้วย

3.4 แหล่งผลิตเกลือสมุทร แหล่งผลิตเกลือสมุทรที่ใหญ่ที่สุดของไทยอยู่ในภาคกลาง ได้แก่ จังหวัดสมุทรสาคร สมุทรปราการ สมุทรสงคราม และเพชรบุรี โดยนาเกลือที่อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี นับเป็นแหล่งที่มีการทำนาเกลือมายาวนานและเก่าแก่ที่สุดในประเทศไทย ซึ่งกระบวนการผลิตเกลือสมุทรต้องใช้พื้นที่ในการทำนาเกลือที่มีแสงแดดจากอาทิตย์ เพื่อเพิ่มระดับความเข้มข้นหรือความ

เค็มให้กับน้ำทะเล จนน้ำทะเลตกผลึกเป็นเม็ดเกลือ อย่างไรก็ตามเมื่อได้ทำการค้นคว้าเอกสารขั้นต้นและชั้นรองที่เกี่ยวข้องกับการผลิตเกลือสมุทรของเมืองเพชรบุรี พบว่า เกลือสมุทรเป็นสินค้าที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจของเมืองเพชรบุรี ราชสำนักอยุธยาเลือกเพชรบุรีเป็นพื้นที่ทำนาเกลือว่า สืบเนื่องจากที่ตั้งของบ้านแหลมเป็นที่ราบชายทะเลมีความลาดเอียงของชายฝั่งน้อยและน้ำท่วมถึง ประกอบกับมีสภาพภูมิอากาศเหมาะแก่การทำนาเกลือสมุทร เพราะตั้งอยู่ในเขตร้อนชื้น มีโอกาสรับแสงอาทิตย์เต็มที่ตลอดทั้งปี เพชรบุรีจึงเป็นพื้นที่ที่มีภูมิประเทศและภูมิอากาศเหมาะสมกับการทำนาเกลือสมุทร และยังคงมีการทำนาเกลือสมุทรอย่างเป็นล่ำเป็นสันกันอย่างต่อเนื่องถึงสมัยรัตนโกสินทร์

2.2 แนวคิดด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

ปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมีบทบาทมาก เช่น มีการใช้คอมพิวเตอร์ในการทำงาน ใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อสืบค้นข้อมูล หรือรับส่งข้อมูลระหว่างกัน ตลอดจนใช้อุปกรณ์การสื่อสารแบบเคลื่อนที่ในการติดต่อสื่อสารองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนได้นำเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารเข้ามาใช้งานในทุกระดับชั้นขององค์กร คำว่า เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology: IT) เรียกย่อว่า "ไอที" ประกอบด้วยคำว่า "เทคโนโลยี" และคำว่า "สารสนเทศ" นำมารวมกันเป็น "เทคโนโลยีสารสนเทศ" และคำว่าเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication Technology: ICT) หรือเรียกย่อว่า "ไอซีที" ประกอบด้วยคำที่มีความหมายดังนี้

เทคโนโลยี หมายถึง การนำความรู้ด้านวิทยาศาสตร์มาประยุกต์ในการพัฒนาเครื่องมือเครื่องใช้ อุปกรณ์ วิธีการและกระบวนการ

สารสนเทศ หมายถึง ผลลัพธ์ที่เกิดจากการนำข้อมูลผ่านกระบวนการต่าง ๆ อย่างมีระบบ

เทคโนโลยีสารสนเทศ หมายถึง การนำความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์มาประยุกต์ใช้เพื่อสร้างหรือจัดการสารสนเทศอย่างเป็นระบบและรวดเร็ว โดยอาศัยเทคโนโลยีทางด้านคอมพิวเตอร์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ตามแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารประเทศไทย พ.ศ. 2545-2549 หมายถึง เทคโนโลยีเกี่ยวข้องกับข่าวสารข้อมูลและการสื่อสารนับตั้งแต่การสร้าง การนำมาวิเคราะห์ หรือการประมวลผล

ในปัจจุบันได้มีการนำเอาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารด้านต่างมาพัฒนาร่วมกัน ได้แก่ ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ อินเทอร์เน็ต และอุปกรณ์การสื่อสารแบบเคลื่อนที่ ซึ่งสามารถนำมาพัฒนาร่วมกันจนเกิดแนวทางใหม่ของการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ดังนี้

เทคโนโลยีภูมิสารสนเทศ (Geographic Information Technology : GIT) เป็นการบูรณาการความรู้และเทคโนโลยีทางการรับรู้จากระยะไกล(Remote Sensing : RS) ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographic Information System : GIS) และระบบดาวเทียมนำทางโลก (Global Navigation Satellite System : GNSS) เพื่อประยุกต์ใช้งานในด้านต่างๆ ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยที่วิทยาการด้านการรับรู้จากระยะไกลซึ่งเป็นเทคโนโลยีที่สำคัญในการศึกษาองค์ประกอบต่างๆ บนพื้นโลกและในชั้นบรรยากาศ เพื่อศึกษาและติดตามการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติโดยการเลือกใช้ข้อมูลจากดาวเทียมที่มีความละเอียดของภาพและประเภทของดาวเทียมหลากหลาย ขึ้นอยู่กับการประยุกต์ใช้ในแต่ละเรื่อง นอกจากนี้ข้อมูลจากการสำรวจจากระยะไกลเป็นข้อมูลที่ได้มาอย่างรวดเร็ว สามารถตอบสนองความต้องการได้ทันทีสำหรับระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ สามารถจัดการ

ข้อมูลเชิงพื้นที่ วิเคราะห์ข้อมูลและประยุกต์ใช้ในการวางแผนจัดการทรัพยากรธรรมชาติต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ระบบดาวเทียมนำทางโลกสามารถนำมาใช้กำหนดตำแหน่งเชิงพื้นที่ และติดตามการเคลื่อนที่ของคนและสิ่งของได้อย่างรวดเร็วและแม่นยำ เทคโนโลยีภูมิสารสนเทศจึงเป็นวิทยาการที่สำคัญที่หลายหน่วยงานได้นำมาพัฒนาประเทศในหลากหลายด้าน เช่น ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม เกษตร ผังเมือง การจราจรและการขนส่ง ความมั่นคงทางการทหาร ภัยธรรมชาติ และการค้าเชิงธุรกิจผลการวิเคราะห์ด้วยเทคโนโลยีภูมิสารสนเทศสามารถนำมาประกอบการวางแผนการตัดสินใจเรื่องต่างๆ ได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว (<https://gistda.or.th/main/th/node/815>)

เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ต (Internet) ร่วมกับ เทคโนโลยีสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIT) จะได้ เทคโนโลยี ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (Web GIS)

เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ต (Internet) ร่วมกับ เทคโนโลยีของอุปกรณ์การสื่อสารแบบเคลื่อนที่ (Mobile Devices) จะได้ อินเทอร์เน็ตแบบเคลื่อนที่ (Mobile Internet)

เทคโนโลยีสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIT) ร่วมกับเทคโนโลยีของอุปกรณ์การสื่อสารแบบเคลื่อนที่ (Mobile Devices) จะได้ ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์แบบเคลื่อนที่ (Mobile GIS)

ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographic Information Systems : GIS) เป็นกระบวนการทำงานเกี่ยวกับข้อมูลในเชิงพื้นที่ด้วยระบบคอมพิวเตอร์ ที่ใช้กำหนดข้อมูลและสารสนเทศ ที่มีความสัมพันธ์กับตำแหน่งในเชิงพื้นที่ เช่น ที่อยู่ บ้านเลขที่ สัมพันธ์กับตำแหน่งในแผนที่ ตำแหน่ง เส้นรุ้ง เส้นแวง ข้อมูลและแผนที่ใน GIS เป็นระบบข้อมูลสารสนเทศที่อยู่ในรูปของตารางข้อมูล และฐานข้อมูลที่มีส่วนสัมพันธ์กับข้อมูลเชิงพื้นที่ (Spatial Data) ซึ่งรูปแบบและความสัมพันธ์ของข้อมูลเชิงพื้นที่ทั้งหลาย จะสามารถนำมาวิเคราะห์ด้วย GIS และทำให้สื่อความหมายในเรื่องการเปลี่ยนแปลงที่สัมพันธ์กับเวลาได้ เช่น การแพร่ขยายของโรคระบาด การเคลื่อนย้าย ถิ่นฐาน การบุกรุกทำลาย การเปลี่ยนแปลงของการใช้พื้นที่ ฯลฯ ข้อมูลเหล่านี้ เมื่อปรากฏบนแผนที่ทำให้สามารถแปลและสื่อความหมาย ใช้งานได้ง่าย

GIS เป็นระบบข้อมูลข่าวสารที่เก็บไว้ในคอมพิวเตอร์ แต่สามารถแปลความหมายเชื่อมโยงกับสภาพภูมิศาสตร์อื่นๆ สภาพท้องที่ สภาพการทำงานของระบบสัมพันธ์กับสัดส่วนระยะทางและพื้นที่จริงบนแผนที่ ข้อแตกต่างระหว่าง GIS กับ MIS นั้นสามารถพิจารณาได้จากลักษณะของข้อมูล คือ ข้อมูลที่จัดเก็บใน GIS มีลักษณะเป็นข้อมูลเชิงพื้นที่ (Spatial Data) ที่แสดงในรูปของภาพ (graphic) แผนที่ (map) ที่เชื่อมโยงกับข้อมูลเชิงบรรยาย (Attribute Data) หรือฐานข้อมูล (Database) การเชื่อมโยงข้อมูลทั้งสองประเภทเข้าด้วยกัน จะทำให้ผู้ใช้สามารถที่จะแสดงข้อมูลทั้งสองประเภทได้พร้อมๆ กัน เช่นสามารถจะค้นหาตำแหน่งของจุดตรวจวัดควันท้า - ควันทาได้โดยการระบุชื่อจุดตรวจ หรือในทางตรงกันข้าม สามารถที่จะสอบถามรายละเอียดของ จุดตรวจจากตำแหน่งที่เลือกขึ้นมา ซึ่งจะต่างจาก MIS ที่แสดง ภาพเพียงอย่างเดียว โดยจะขาดการเชื่อมโยงกับฐานข้อมูลที่เชื่อมโยงกับรูปภาพนั้น เช่นใน CAD (Computer Aid Design) จะเป็นภาพเพียงอย่างเดียว แต่แผนที่ใน GIS จะมีความสัมพันธ์กับตำแหน่งในเชิงพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ คือค่าพิกัดที่แน่นอน ข้อมูลใน GIS ทั้งข้อมูลเชิงพื้นที่และข้อมูลเชิงบรรยาย สามารถอ้างอิงถึงตำแหน่งที่มีอยู่จริงบนพื้นโลกได้โดยอาศัยระบบพิกัดทางภูมิศาสตร์ (Geocode) ซึ่งจะสามารถอ้างอิงได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม ข้อมูลใน GIS ที่อ้างอิงกับพื้นผิวโลกโดยตรง หมายถึง ข้อมูลที่มีค่าพิกัดหรือมีตำแหน่งจริงบนพื้นโลกหรือในแผนที่ เช่น ตำแหน่งอาคาร ถนน ฯลฯ

สำหรับข้อมูล GIS ที่จะอ้างอิงกับข้อมูลบนพื้นโลกได้โดยทางอ้อมได้แก่ ข้อมูลของบ้าน(รวมถึงบ้านเลขที่ ซอย เขต แขวง จังหวัด และรหัสไปรษณีย์) โดยจากข้อมูลที่อยู่ เราสามารถทราบได้ว่าบ้านหลังนี้มีตำแหน่งอยู่ ณ ที่ใดบนพื้นโลก เนื่องจากบ้านทุกหลังจะมีที่อยู่ไม่ซ้ำกัน

(<http://www.gisthai.org/about-gis/gis.html>)

ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (Web GIS) และ Web Mapping Service หรือ WMS เป็นระบบ GIS หนึ่งที่ใช้เทคโนโลยีเว็บเพื่อการสื่อสารระหว่างองค์ประกอบต่างๆในระบบ ดังนั้น Web GIS จึงประกอบด้วยเครื่องมือที่ใช้ในการจัดเก็บ เรียกค้น จัดการ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพื้นที่ ซึ่งอย่างน้อยที่สุด Web GIS ต้องมีหนึ่งลูกข่าย (a client) และหนึ่งเซิร์ฟเวอร์ (a server) ที่ทำงานบนระบบปฏิบัติการที่เป็น desktop app. หรือ web browser app. ที่ให้ผู้ใช้สามารถสื่อสารผ่าน server และ server จะทำหน้าที่เป็น Web server app. เป็นระบบให้บริการข้อมูลภูมิสารสนเทศผ่านเครือข่าย Internet/Intranet ซึ่งมีมาตรฐานกำหนดและสร้างขึ้นโดย Open GIS Consortium (OGC) ที่ได้กำหนดการบริการข้อมูลภูมิสารสนเทศใน Format ต่าง ๆ ประกอบด้วย PNG, GIF หรือ JPEG และมีมาตรฐานในการรองรับการร้องขอบริการจากผู้ใช้งาน โดยมีรายละเอียดใน 3 ลักษณะดังนี้

GetCapabilities จะส่งค่าการให้บริการ ในส่วนของ Metadata ซึ่งเป็นตัวอธิบายเกี่ยวกับรายละเอียดของ ข้อมูลที่ให้บริการและการยอมรับค่าตัวแปรต่าง ๆ

GetMap จะเป็นการส่งภาพแผนที่ซึ่งสามารถระบุชั้นข้อมูล ขนาดของภาพแผนที่และลักษณะของภาพ แผนที่ได้ ซึ่งรูปแผนที่แสดงภาพในรูปแบบ PNG, GIF หรือ JPEG

GetFeatureInfo มาตรฐานตัวนี้จะ เป็น Option ในการร้องขอข้อมูลเกี่ยวกับรายละเอียดของข้อมูลในแผนที่

เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ต (Internet) ร่วมกับ เทคโนโลยีสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIT) และ ร่วมกับเทคโนโลยีของอุปกรณ์การสื่อสารแบบเคลื่อนที่ (Mobile Devices) จะได้เทคโนโลยีเกี่ยวกับการบริการข้อมูลพื้นฐานและสาธารณูปโภคด้านสารสนเทศของท้องถิ่น (Local Based Services)

จากนโยบายขับเคลื่อนเศรษฐกิจดิจิทัล “ไทยแลนด์ 4.0” เป็นที่พูดถึงกันอย่างกว้างขวาง โดยหนึ่งในโครงการที่ช่วยส่งเสริมนโยบายดังกล่าวคือโครงการส่งเสริมพื้นที่พิเศษสำหรับเศรษฐกิจดิจิทัล หรือสมาร์ทซิตี้ ซึ่งจะช่วยพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศไทยให้เกิดการเชื่อมต่อ ปรับเปลี่ยนแก้ไขระเบียบข้อบังคับ อันเป็นการจำกัดโอกาสในการลงทุน รวมทั้งเพื่อส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรม การเรียนรู้เทคโนโลยี การให้คำปรึกษาธุรกิจในพื้นที่เศรษฐกิจดิจิทัล ซึ่งจะทำให้ประเทศไทยเกิดการพัฒนาย่างยั่งยืน ทั้งนี้ นายพิเชฐ ดุรงคเวโรจน์ กล่าวว่า การขับเคลื่อนเศรษฐกิจดิจิทัลไทยแลนด์ 4.0 ผ่านโครงการสมาร์ทซิตี้ นั้น กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมให้การสนับสนุนเกี่ยวกับการพัฒนาและวางโครงสร้างพื้นฐานทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในเบื้องต้น ได้แก่ การจัดทำโครงข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง การขยายจุดการให้บริการฟรีไวไฟ เป็นต้น ในการนี้ เพื่อจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนได้ต้องอาศัยพลังประชารัฐการบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาคประชาชนที่เป็นคนในพื้นที่ (สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล, 2560)

สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน) :สทอภ. เป็นหน่วยงานหลักที่ดำเนินการจัดทำโครงสร้างพื้นฐานภูมิสารสนเทศของประเทศ(National Spatial Data

Infrastructure: NSDI) ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการบูรณาการภูมิสารสนเทศเพื่อการพัฒนาประเทศ ทำให้การจัดทำการเข้าถึงและใช้งานภูมิสารสนเทศของหน่วยงานต่างๆ เป็นไปอย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ ลดความซ้ำซ้อน ตลอดจนสร้างโอกาสในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ภูมิสารสนเทศของภาคสังคมและประชาชนได้อย่างทั่วถึง โดยโครงสร้างพื้นฐานภูมิสารสนเทศของประเทศตามหลักสากลมีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ กรอบนโยบายและโครงสร้าง (Framework) มาตรฐาน (Standards) ชุดข้อมูลภูมิสารสนเทศพื้นฐาน (Fundamental Geographic Data Set: FGDS) และระบบเครือข่าย (Clearinghouse/Portal) โดยในปัจจุบันประเทศต่าง ๆ เล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานภูมิสารสนเทศ และได้มีการดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องนี้อย่างจริงจัง เช่น สหรัฐอเมริกา แคนาดา กลุ่มประเทศในยุโรป จีน ญี่ปุ่น อินเดีย รวมถึงกลุ่มประเทศในภูมิภาคอาเซียน ไม่ว่า จะเป็น มาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย รวมทั้งประเทศไทย โดยยึดตามองค์ประกอบหลักดังกล่าวข้างต้น (สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ, 2560)

2.3 ฐานข้อมูล (Database) หมายถึง กลุ่มของข้อมูลที่มีความสัมพันธ์กัน นำมาเก็บรวบรวมเข้าไว้ด้วยกันอย่างมีระบบและข้อมูลที่ประกอบกันเป็นฐานข้อมูลนั้น ต้องตรงตามวัตถุประสงค์การใช้งานขององค์กรด้วยเช่นกัน แหล่งที่ใช้สำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งอยู่ในรูปแบบข้อมูลมารวมไว้ที่เดียวกัน ซึ่งข้อมูลส่วนนี้จะมีส่วนที่สัมพันธ์กันและเป็นที่ต้องการนำออกมาใช้ประโยชน์ต่อไปภายหลัง ข้อมูลนั้นอาจจะเกี่ยวกับบุคคล สิ่งของสถานที่ หรือเหตุการณ์ใด ๆ ก็ได้ที่เราสนใจศึกษา หรืออาจได้มาจากการสังเกต การนับหรือการวัดก็เป็นได้ รวมทั้งข้อมูลที่เป็นตัวเลข ข้อความ และรูปภาพต่าง ๆ ก็ สามารถนำมาจัดเก็บเป็นฐานข้อมูลได้ และที่สำคัญข้อมูลทุกอย่างต้องมีความสัมพันธ์กัน เพราะเราต้องการนำมาใช้ประโยชน์ต่อไปในอนาคต รวมทั้งต้องมีส่วนของพจนานุกรมข้อมูล (Data dictionary) เก็บคำอธิบายเกี่ยวกับโครงสร้างของฐานข้อมูล และเนื่องจากข้อมูลที่จัดเก็บนั้นต้องมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันทำให้สามารถสืบค้น (Retrieval) แก้ไข (Modified) ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง ข้อมูล (Update) และจัดเรียง (Sort) ได้สะดวกขึ้นโดยในการกระทำการดังกล่าวมาแล้ว ต้องอาศัยซอฟต์แวร์ประยุกต์สำหรับการจัดการฐานข้อมูลเช่น ในสำนักงานก็รวบรวมข้อมูล ตั้งแต่หมายเลข โทรศัพท์ของผู้ที่มาติดต่อจนถึงการเก็บเอกสารทุกอย่างของสำนักงาน การเข้าถึงข้อมูลในฐานข้อมูลจึงจำเป็นต้องมีระบบการจัดการฐานข้อมูลมาช่วยเรียกว่า ระบบการจัดการฐานข้อมูล หรือ DataBase Management System (DBMS) ซึ่งจะช่วยให้ผู้ใช้สามารถจัดการกับข้อมูล ตามความต้องการได้ ในหน่วยงานใหญ่ๆอาจมีฐานข้อมูลมากกว่า 1 ฐานข้อมูลเช่น ฐานข้อมูลบุคลากร ฐานข้อมูลลูกค้า ฐานข้อมูลสินค้า เป็นต้น

2.3.1 รูปแบบของระบบฐานข้อมูล รูปแบบของระบบฐานข้อมูล มีอยู่ด้วยกัน 3 ประเภท คือ

1. ฐานข้อมูลเชิงสัมพันธ์ (Relational Database) เป็นการเก็บข้อมูลในรูปแบบที่เป็นตาราง (Table) หรือเรียกว่า รีเลชัน (Relation) มีลักษณะเป็น 2 มิติ คือเป็นแถว (Row) และเป็นคอลัมน์ (Column) การเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างตาราง จะเชื่อมโยงโดยใช้แอททริบิวต์ (Attribute) หรือคอลัมน์ที่เหมือนกันทั้งสองตารางเป็นตัวเชื่อมโยงข้อมูล ฐานข้อมูลเชิงสัมพันธ์นี้จะรูปแบบของฐานข้อมูลที่นิยมใช้ในปัจจุบัน

2. ฐานข้อมูลแบบเครือข่าย (Network Database) ฐานข้อมูลแบบเครือข่ายจะเป็นการรวมระเบียบต่าง ๆ และความสัมพันธ์ระหว่างระเบียบแต่ละตัวต่างกับฐานข้อมูลเชิงสัมพันธ์ คือ ในฐานข้อมูล

เชิงสัมพันธ์จะแฝงความสัมพันธ์เอาไว้ โดยระเบียบที่มีความสัมพันธ์กันจะต้องมีค่าของข้อมูลในแอททริบิวต์ใด แอททริบิวต์หนึ่งเหมือนกัน แต่ฐานข้อมูลแบบเครือข่ายจะแสดงความสัมพันธ์อย่างชัดเจน

3. ฐานข้อมูลแบบลำดับชั้น (Hierarchical Database) ฐานข้อมูลแบบลำดับชั้น เป็นโครงสร้างที่จัดเก็บข้อมูลในลักษณะความสัมพันธ์แบบพ่อ-ลูก (Parent-Child Relationship Type : PCR Type) หรือเป็นโครงสร้างรูปแบบต้นไม้ (Tree) ข้อมูลที่จัดเก็บในที่นี้ คือ ระเบียบ (Record) ซึ่งประกอบด้วยค่าของเขตข้อมูล (Field) ของเอนทิตีหนึ่ง ๆ ฐานข้อมูลแบบลำดับชั้นนี้คล้ายคลึงกับฐานข้อมูลแบบเครือข่าย แต่ว่างกันที่ฐาน ข้อมูลแบบลำดับชั้น มีกฎเพิ่มขึ้นมาอีกหนึ่งประการ คือ ในแต่ละกรอบจะมีลูกศรวิ่งเข้าหาได้ไม่เกิน 1 หัวลูกศร

2.3.2 โปรแกรมฐานข้อมูลที่นิยมใช้

โปรแกรมฐานข้อมูล เป็นโปรแกรมหรือซอฟต์แวร์ที่ช่วยจัดการข้อมูลหรือรายการต่าง ๆ ที่อยู่ในฐานข้อมูล ไม่ว่าจะเป็นการจัดเก็บ การเรียกใช้ การปรับปรุงข้อมูล โปรแกรมฐานข้อมูล จะช่วยให้ผู้ใช้สามารถค้นหาข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งโปรแกรมฐานข้อมูลที่นิยมใช้มีอยู่ด้วยกันหลายตัว เช่น Access, FoxPro, Clipper, dBase, FoxBase, Oracle, SQL เป็นต้น โดยแต่ละโปรแกรมจะมีความสามารถต่างกัน บางโปรแกรมใช้ง่ายแต่จะจำกัดขอบเขตการใช้งาน บ่งโปรแกรมใช้งานยากกว่า แต่จะมีความสามารถในการทำงานมากกว่า

โปรแกรม Access นับเป็นโปรแกรมที่นิยมใช้กันมากในขณะนี้ โดยเฉพาะในระบบฐานข้อมูลขนาดเล็ก สามารถสร้างแบบฟอร์มที่ต้องการจะเรียกดูข้อมูลในฐานข้อมูล หลังจากบันทึกข้อมูลในฐานข้อมูลเรียบร้อยแล้ว จะสามารถค้นหาหรือเรียกดูข้อมูลจากเขตข้อมูลใดก็ได้ นอกจากนี้ Access ยังมีระบบรักษาความปลอดภัยของข้อมูล โดยการกำหนดรหัสผ่านเพื่อป้องกันความปลอดภัยของข้อมูลในระบบได้ด้วย

โปรแกรม FoxPro เป็นโปรแกรมฐานข้อมูลที่มีผู้ใช้งานมากที่สุด เนื่องจากใช้ง่ายทั้งวิธีการเรียกจากเมนูของ FoxPro และประยุกต์โปรแกรมขึ้นใช้งาน โปรแกรมที่เขียนด้วย FoxPro จะสามารถใช้กลับ dBase คำสั่งและฟังก์ชันต่าง ๆ ใน dBase จะสามารถใช้งานบน FoxPro ได้ นอกจากนี้ใน FoxPro ยังมีเครื่องมือช่วยในการเขียนโปรแกรม เช่น การสร้างรายงาน

โปรแกรม dBase เป็นโปรแกรมฐานข้อมูลชนิดหนึ่ง การใช้งานจะคล้ายกับโปรแกรม FoxPro ข้อมูลรายงานที่อยู่ในไฟล์บน dBase จะสามารถส่งไปประมวลผลในโปรแกรม Word Processor ได้ และแม้แต่ Excel ก็สามารถอ่านไฟล์ .DBF ที่สร้างขึ้นโดยโปรแกรม dBase ได้ด้วย

โปรแกรม SQL เป็นโปรแกรมฐานข้อมูลที่มีโครงสร้างของภาษาที่เข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อน มีประสิทธิภาพการทำงานสูง สามารถทำงานที่ซับซ้อนได้โดยใช้คำสั่งเพียงไม่กี่คำสั่ง โปรแกรม SQL จึงเหมาะที่จะใช้กับระบบฐานข้อมูลเชิงสัมพันธ์ และเป็นภาษาหนึ่งที่มีผู้นิยมใช้กันมาก โดยทั่วไปโปรแกรมฐานข้อมูลของบริษัทต่าง ๆ ที่มีใช้อยู่ในปัจจุบัน เช่น Oracle, DB2 ก็มักจะมีคำสั่ง SQL ที่ต่างจากมาตรฐานไปบ้างเพื่อให้เป็นจุดเด่นของแต่ละโปรแกรมไป

MySQL จัดเป็นระบบจัดการฐานข้อมูลเชิงสัมพันธ์ (RDBMS: Relational Database Management System) ตัวหนึ่ง ซึ่งเป็นที่นิยมกันมากในปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโลกของอินเทอร์เน็ต เพราะ MySQL เป็นฟรีแวร์ทางด้านฐานข้อมูลที่มีประสิทธิภาพสูง เป็นทางเลือกใหม่จากผลิตภัณฑ์ระบบจัดการฐานข้อมูลในปัจจุบัน ที่มักจะเป็นการผูกขาดของผลิตภัณฑ์เพียงไม่กี่ตัว

นักพัฒนาระบบฐานข้อมูลที่เคยใช้ MySQL ต่างยอมรับในความสามารถความเร็ว การรองรับจำนวนผู้ใช้ และขนาดของข้อมูลจำนวนมาก ทั้งยังสนับสนุนการใช้งานบนระบบปฏิบัติการมากมาย ไม่ว่าจะเป็น Unix, OS/2, Mac OS หรือ Windows ก็ตาม นอกจากนี้ MySQL ยังสามารถใช้งานร่วมกับ Web Development Platform ทั้งหลาย ไม่ว่าจะเป็น C, C++, Java, Perl, PHP, Python, Tcl หรือ ASP ก็ตาม

NoSQL NoSQL ย่อมาจาก Not Only SQL หมายความว่า ไม่ได้มีแต่ SQL ยังมีแนวทางอื่นๆ อีก NoSQL คือ แนวทางหนึ่งสำหรับการจัดการข้อมูลและการออกแบบฐานข้อมูลสำหรับข้อมูลขนาดใหญ่ ซึ่งอยู่อย่างกระจัดกระจาย หลากหลายรูปแบบ NoSQL ถูกนำไปใช้งานกับข้อมูลที่มีขนาดใหญ่ ข้อมูลไม่มีโครงสร้างที่ชัดเจน ระบบต้องการการทำงานแบบ realtime หรือใช้สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลแบบ offline เช่นระบบการวิเคราะห์ข้อมูลจาก Social network เป็นต้น โดย NoSQL สามารถขยายระบบได้ง่าย รองรับข้อมูลขนาดใหญ่ รองรับรูปแบบข้อมูลที่หลากหลาย หรือมีความยืดหยุ่นสูงได้ การจัดหมวดหมู่ของ NoSQL ประกอบไปด้วย 4 หมวด ได้แก่ Column Document Key-Value และ Graph ในปัจจุบันมี NoSQL Database ใช้เลือกใช้มากกว่า 100 ตัว โดยประกอบไปด้วย opensource และ commercial ซึ่ง NoSQL database สามารถใช้ได้มากกว่า 1 ตัวใน 1 project ในปัจจุบันมี NoSQL Database ที่ได้รับความนิยม อาทิ

- Redis
- MongoDB
- Cassandra
- Riak
- CouchDB
- HBase
- HyperTable
- ElasticSearch
- Couchbase
- Neo4j

ในที่นี้จะกล่าวถึงเฉพาะ MONGO DB เนื่องจากเป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้ที่คณะผู้วิจัยได้เลือกใช้งาน

MONGO DB เป็น open-source document database โดยเป็นฐานข้อมูลแบบ NoSQL คือไม่มี relation (ความสัมพันธ์) ของตารางแบบ SQL ทั่วไป แต่จะเก็บข้อมูลเป็นแบบ JSON (JavaScript Object Notation) แทน การบันทึกข้อมูลทุกๆ record ใน MongoDB เราจะเรียกมันว่า Document ซึ่งจะเก็บค่าเป็น key และ value จะเห็นว่ามันก็คือ JSON และการเก็บข้อมูล document ใน MongoDB จะถูกเก็บไว้ใน **Collections** (เปรียบเทียบกับ Table ใน Relational Database ทั่วไป) แต่แตกต่างกันที่ collection ไม่จำเป็นต้องมี schema เหมือนกันก็สามารถบันทึกข้อมูลได้ ใน MongoDB ข้อมูล document ที่เก็บใน collection จะมีคีย์ `_id` ทำหน้าที่เปรียบเสมือน primary key อยู่ด้วย

MongoDB คือ database แบบ NoSQL เป็นระบบ database ที่ทำงานโดยมีความสัมพันธ์กัน (relational) แต่ทำงานได้เบากว่ามาก และไม่ได้ใช้ภาษา SQL ในการทำงาน เพื่อลดความยุ่งยากซับซ้อนในระบบ database เพื่อให้สามารถทำงานได้อย่างรวดเร็วขึ้น และเพิ่มระบบป้องกันความผิดพลาดในการทำงานขึ้น โดยความเร็วที่ได้รับ เพิ่มขึ้นมาก ในหลายๆ database ของ NoSQL ไม่พบว่ามี database แบบ SQL แบบใด ที่สามารถทำงานเทียบเท่ากันได้เลย (หรือทำงานเทียบเท่าได้ ก็จะต้องดีกว่าในด้านอื่นๆ ที่ NoSQL มี) database แบบ NoSQL ไม่ได้ใช้ภาษากลางที่เป็น SQL เพื่อสื่อสารกับ database แต่ใช้ภาษาของ NoSQL แต่ละประเภทเอง แต่ด้วยความที่ NoSQL ไม่ซับซ้อนเท่า database แบบ SQL ทำให้การเรียนรู้ในการใช้ database แบบ NoSQL ไม่ยาก เพราะส่วนใหญ่มุ่งเน้นไปในทาง เอาค่าที่เป็นคีย์ (เช่น user id) เข้าไปค้นหาเอา Value ออกมา MongoDB สามารถทำงานที่มีความซับซ้อน และเงื่อนไขเพิ่มขึ้นได้มากกว่า database ตัวอื่น โดยมีจุดเด่นดังนี้

1) เก็บข้อมูลแบบ Document - คือการเก็บข้อมูลในรูปแบบที่เป็น Pattern แบบมีโครงสร้าง (ไม่เหมือน MySQL ที่ใน table จะมี field หลายๆ field) โดยมีโครงสร้างแบบทั้งลึกและกว้างในแต่ละ record สามารถเก็บเป็นแบบ array หลายมิติได้ ไม่เหมือน MySQL 1 record ที่เมื่อแปลงเป็น Array ก็ได้แค่มิติเดียวเท่านั้น

2) รองรับการทำ Full Index มีข้อดีในการ search หาได้อย่างรวดเร็วกับข้อมูลที่มีปริมาณมหาศาลและ search ได้จาก ข้อมูลใน ส่วนใดก็ได้

3) รองรับ การขยายขนาดและรองรับการทำงานหนัก และ ปริมาณข้อมูลมากสามารถขยายขนาดได้อย่างรวดเร็ว ลดข้อจำกัดต่างๆ ลง

4) ทำระบบสำรองได้ง่าย สามารถเพิ่มระบบเพื่อทำงานเป็นตัวหลัก ตัวรองหรือหลายตัวช่วยกันทำงาน ได้อย่างง่ายๆ ไม่ต้องตั้งค่าเยอะ

5) การเรียกข้อมูลมากแสดง เนื่องจากการเก็บข้อมูลแบบโครงสร้าง ดังนั้นเวลาเรียกข้อมูลมาแสดงก็จะได้ทั้งโครงสร้างของข้อมูลออกมา

6) แก้ไขข้อมูลได้รวดเร็ว หากเราใช้ MySQL แล้วศึกษาลึกๆ จะพบว่าการ query update จะทำให้ตารางนั้น lock จังหวะที่ update แต่ว่า MongoDB ไม่เป็น

7) เขียนชุดคำสั่งการทำงานได้ - หากเรามีการทำงานหลายขั้นตอน แบบซ้ำๆ เมื่อเกิดการ ทำงานในลักษณะแบบใด เราก็จัดกลุ่มคำสั่งที่ทำซ้ำๆ แล้วเขียนเหมือนเป็น script เอาไว้เลย เวลารันก็รันทั้งชุดข้อมูล

8) เก็บข้อมูลด้วยระบบ GridFS - เป็นระบบการเก็บไฟล์บนพื้นที่ Harddisk ที่เก็บข้อมูลเป็นก้อนๆ และรองรับการเพิ่มหรือลดของปริมาณข้อมูลได้

9) มีบริการสอบถามและดูแลเป็นพิเศษ - มี service ดูแลอย่างดีเป็นพิเศษ ให้คำปรึกษาพร้อมดูแลอย่างใกล้ชิด โดยบริษัท 10gen, Inc แต่ไม่ฟรีสำหรับการบริการพิเศษนี้

10) Performance ถึงแม้ว่าจะช้ากว่า NoSQL ด้วยกันเอง แต่เร็วกว่า MySQL มากๆ และข้อมูลที่เก็บก็มีความน่าเชื่อถือ ไม่สูญหายดีในระดับหนึ่ง เพราะว่า NoSQL หลายตัวที่เน้นเรื่องความแรงมากๆ แต่ถ้าเครื่องดับโดยไม่คาดฝันข้อมูลสูญหาย หรือเสียหายไปเลยก็มี

MongoDB เทียบ MySQL (http://www.scalability.com/blog/mongodb_vs_mysql)
ทดสอบ สามรูปแบบ คือ

1. insert 10K record - ผลการทดสอบ MySQL ใช้เวลา 16,327 ms, MongoDB ใช้เวลา 1,912 ms
2. update 1K record โดยไม่มี key กำกับ - ผลการทดสอบ MySQL ใช้เวลา 31,151 ms, MongoDB ใช้เวลา 6,484 ms
3. update 1K record โดยมี key กำกับ - ผลการทดสอบ MySQL ใช้เวลา 1,592 ms, MongoDB ใช้เวลา 1,097 ms

ทดสอบเปรียบเทียบ MySQL กับ MongoDB จาก [http://obvioushints.blogspot.com/](http://obvioushints.blogspot.com/2009/07/benchmarking-mongodb-vs-mysql.html)

2009/07/benchmarking-mongodb-vs-mysql.html ทดสอบด้วยการใช้ concurrent คือการทำงานเข้ามาพร้อมกัน เหมือนกับการเปิดเว็บพร้อมกันเป็นร้อยๆคน โดยตัวอย่างนี้ได้ส่ง load url จาก text file เข้าไป เพื่อไล่เปิดตามนั้น พร้อมๆกัน 300 concurrent user และจะมีหน่วงเวลาตามการ random 0-1 วินาทีด้วย ผลการทดสอบ ส่วนของ MongoDB ทดสอบไปเปิดไป 2994 ครั้ง ใช้เวลาทั้งหมด 11.95 secs , fail 6 คิดเป็น 250.54 transaction / secs , ส่วนของ MySQL ทดสอบไปเปิดไป 2832 ครั้ง ใช้เวลาทั้งหมด 23.53 secs , fail 168 คิดเป็น 120.36 transaction / secs

ทดสอบ เปรียบเทียบ MySQL กับ MongoDB จาก <http://labs.laulima.com/mongodb-vs-mysql-performance-benchmarks-cms/> ทดสอบด้วยการเอา CMS มาทดสอบกับ ระบบ database ให้เหมือนการใช้งานบนเว็บทั่วไป โดยเน้นที่ read + update โดยกำหนด 10 read ต่อ 1 update แต่ก็รวมไปให้ครบทั้งหมด คือ select - update - insert - delete ด้วย โดยผลการทดสอบ รูปแบบ 1 visitor พบว่า MongoDB ทำงานช้ากว่า MySQL แต่เมื่อ ทดสอบด้วย Concurrent มากกว่า 1 พบว่า MongoDB สามารถตอบสนองได้ดีกว่ามาก สามารถทำงานเสร็จได้เร็วกว่าประมาณ 2 เท่าของ MySQL

สรุปการทดสอบเปรียบเทียบ MySQL กับ MongoDB

จะเห็นได้ว่าต่างกันหน่วย ms ก็จริง(หลายผลการทดสอบจะบอกว่าเร็วกว่าประมาณ 2-3 เท่า) แต่ต้องลองคิดถึงงานจริงๆ ถ้าเกิดมีคนใช้งาน 1000 คน คนละ 1000 record จะต่างกันมากขนาดไหน เวลาที่ต่าง เครื่องก็ต้องทำงานหนักต่างกันด้วย ถ้าทำงานเสร็จก่อน เครื่องก็มีเวลาได้พัก เพื่อให้พร้อมรับงานใหม่ต่อไปได้อีก แต่ความเป็นจริงเครื่องคอมไม่ต้องการเวลาพัก แต่จะทำให้เกิดการทำงานหนักสะสม และทบกันไปเรื่อยๆ คืองานเก่ายังไม่เสร็จ งานใหม่ก็เพิ่มมา แล้วเมื่อเยอะถึงจุดหนึ่งระบบก็จะตอบสนองไม่ทัน เหมือนค้างๆไปเลย ดังนั้นถ้าระบบต่างๆทำงานได้เร็ว เครื่องก็จะสามารถรองรับปริมาณงานที่มากขึ้นได้นั่นเอง

2.3.3 ข้อมูลขนาดใหญ่หรือ Big Data

แนวคิดเรื่องข้อมูลขนาดใหญ่หรือ Big Data เป็นของใหม่และมีการเริ่มทำกันไม่กี่ปีก่อนที่ผ่านมา แต่ต้นกำเนิดของชุดข้อมูลขนาดใหญ่ได้มีการริเริ่มสร้างมาตั้งแต่ยุค 60 และในยุค 70 โลกของข้อมูลก็ได้เริ่มต้น และได้พัฒนาศูนย์ข้อมูลแห่งแรกขึ้น และทำการพัฒนาฐานข้อมูลเชิงสัมพันธ์ขึ้นมาประมาณปี 2005 เริ่มได้มีการตระหนักถึงข้อมูลปริมาณมากที่ผู้คนได้สร้างขึ้นผ่านสื่อออนไลน์ เช่น เฟสบุ๊ก ยูทูบ และสื่อออนไลน์แบบอื่น ๆ

Hadoop เป็นโอเพ่นซอร์สเฟรมเวิร์คที่ถูกสร้างขึ้นในช่วงเวลาเดียวกันให้เป็นที่เก็บและวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ และในช่วงเวลาเดียวกัน NoSQL ได้ก็เริ่มขึ้นและได้รับความนิยมมากขึ้น การพัฒนา

โอเพนซอร์สเฟรมเวิร์ค (OpenSource Framework) เช่น Hadoop หรือ Spark มีความสำคัญต่อการเติบโตของข้อมูลขนาดใหญ่ เนื่องจากทำให้ข้อมูลขนาดใหญ่ทำงานได้ง่าย และประหยัดกว่า ในช่วงหลายปีที่ผ่านมาปริมาณข้อมูลขนาดใหญ่ได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ผู้คนยังคงสร้างข้อมูลจำนวนมาก ซึ่งไม่ใช่แค่มนุษย์ที่สร้างขึ้น

Big Data คือ ข้อมูลขนาดใหญ่มากจนซอฟต์แวร์หรือฮาร์ดแวร์ธรรมดาไม่สามารถที่จะจัดการหรือวิเคราะห์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นกระบวนการรวบรวมข้อมูลทั้งแบบมีโครงสร้าง (Structured) หรือข้อมูลที่ไม่อยู่ในโครงสร้างตารางข้อมูล และ แบบไม่มีโครงสร้าง(Unstructured) หรือข้อมูลที่เป็น ข้อความยาวๆ รูปภาพ และ วิดีโอต่างๆมาทำการประมวลวิเคราะห์ข้อมูลและนำไปใช้ประโยชน์ (ธนชาติ ฤทธิ์บำรุง, 2561) ซึ่งข้อมูลนั้นมีปริมาณที่มาก การเติบโตที่รวดเร็ว โดยในระบบอินเทอร์เน็ต ในยุคที่มีสื่อต่างๆ ที่เฟื่องฟู มีสารสนเทศเกิดขึ้นจำนวนมาก ทุกๆ คนสามารถที่จะพร้อมผลิตข้อมูล มีกิจกรรมต่างๆ มากมาย พร้อมทั้ง อุปกรณ์ (Device) ที่มีจำนวนมากและยังมีอัตราการขยายตัวที่สูงอีกด้วย ทั้ง Smart Device หรือ IoT (Internet of Things) ที่รองรับการเข้าถึง การใช้งานข้อมูลจำนวนมากๆ ได้อย่างง่ายดาย และสร้างข้อมูลออกมามากมายในแต่ละวัน Facebook มีข้อมูลมากกว่า 500 TB ที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน มีคนกด Like ใน Facebook มากกว่า 2.7 Billion ในแต่ละวัน ข้อมูลมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น ๆ กว่า 10 เท่าในทุกๆ 5 ปี แนวโน้มของข้อมูลมีขนาดที่ใหญ่ขึ้น คือเป็นรูปภาพ และ วิดีโอมากขึ้น ข้อมูลมีการเก็บมากขึ้นอันเกิดจาก IoT (Internet Of Things)

การพัฒนาการของ IOT (Internet of Thing) ซึ่งเป็นเครื่องมืออุปกรณ์ที่เชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ตก็ทำการเก็บและรวบรวมข้อมูลซึ่งอาจเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้งานของลูกค้า ประสิทธิภาพของสินค้า หรือการเรียนรู้ของเครื่องจักรพวกนี้ล้วนทำให้มีข้อมูลขนาดใหญ่ แม้ว่ายุคของข้อมูลขนาดใหญ่ Big Data มาถึงและได้เริ่มต้นแล้ว แต่มันก็ยังเป็นเพียงแต่ช่วงแรกๆ และระบบระบบคลาวด์คอมพิวเตอร์ (Cloud Computing) ก็ได้ขยายความเป็นไปได้มากขึ้น คลาวด์ (Cloud) มีความสามารถในการใช้งานได้อย่างยืดหยุ่นได้

การรวบรวมข้อมูลของ Big Data เป็นการรวบรวมข้อมูลของจากหลากหลายทั้งที่มาและการใช้งานที่แตกต่างกันอย่างมากมาย ซึ่งกลไกและเทคโนโลยีแบบดั้งเดิม ETL (extract, transform, and load) ไม่สามารถทำได้ ซึ่ง Big Data หรือ ข้อมูลขนาดใหญ่ต้องการเทคนิค วิธีการ และเทคโนโลยีใหม่ในการรวบรวมข้อมูลขนาด เทราไบต์ และอาจจะเป็นระดับเพตาไบต์ก็ได้ ในการรวบรวมข้อมูลนั้นต้องมีการประมวลผล จัดรูปแบบ ให้เหมาะสำหรับการใช้ในการวิเคราะห์หรือใช้งานสำหรับธุรกิจหรือวัตถุประสงค์อื่นๆ

การจัดการข้อมูล ของ Big Data นั้นมีความต้องการสถานที่จัดเก็บขนาดใหญ่ การจัดเก็บข้อมูลขนาดใหญ่จะเป็นชนิดใดก็ได้ไม่ว่าจะเป็นแบบ on premises หรือ แบบ cloud ขึ้นกับความต้องการหรือความสะดวกในการใช้ ซึ่งเราสามารถได้และประเมินผลได้เช่นเดียวกัน บางครั้งก็มีความจำเป็นที่ต้องจัดเก็บไว้ใกล้กับแหล่งข้อมูล หรือข้อมูลบางอันต้องการความยืดหยุ่นสูงและไม่ต้องการบริหารจัดการก็ใช้เป็นแบบ Cloud ซึ่งกำลังเป็นที่นิยมกันเป็นอย่างมาก

การวิเคราะห์ ของ Big Data การลงทุนสร้างข้อมูลขนาดใหญ่ หรือ Big data จะมีประโยชน์หรือคุ้มค่าก็ต่อเมื่อคุณใช้และวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลทำให้เกิดความกระจ่างและชัดเจนในชุดข้อมูลที่คุณมีอยู่ การสำรวจข้อมูลยังทำให้เราค้นพบสิ่งใหม่ แร่สิ่งที่ค้นพบใหม่ๆต่อคนอื่น สร้างรูปแบบจำลองข้อมูล ด้วยการเรียนรู้ของเครื่องจักรและปัญญาประดิษฐ์ AI และนำข้อมูลเหล่านั้นไปใช้งาน

ดังนั้นสรุปได้ว่า แนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในปัจจุบันนั้น จะต้องมีการนำเอาองค์ความรู้ทางด้านการท่องเที่ยวโดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์ ที่นับว่าเป็นหัวใจหลักของการอธิบายความเป็นมาของพื้นที่ได้เป็นอย่างดีมาพัฒนาเป็นระบบการจัดการความรู้ (Knowledge Management: KM) แล้วพัฒนาระบบการจัดการและการนำเสนอข้อมูลผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร จะทำให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดการและการบริการมากยิ่งขึ้น ซึ่งการท่องเที่ยวในปัจจุบันจะมีหลายรูปแบบ ซึ่งอาจแบ่งตามลักษณะพื้นฐานของการท่องเที่ยว พิจารณาตามวัตถุประสงค์ในการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวตามมาตรฐานสากล การท่องเที่ยวตามลักษณะการจัดการ หรือแบ่งประเภทตามประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวได้รับ โดยอาจขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง ซึ่งไม่ว่าการท่องเที่ยวจะถูกแบ่งตามลักษณะใดก็ตาม ประเภทของการท่องเที่ยวจะหมายถึง ประสบการณ์ในการท่องเที่ยว โดยมีจุดหมายปลายทางในการท่องเที่ยวหรือแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวได้ตั้งใจไว้ตามความต้องการของตนเอง และพยายามทำให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของการเดินทางนั้น สำหรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนั้นจัดเป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมต่างๆ ที่ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว และหากพิจารณาในตามการจัดการ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะอยู่ในรูปแบบการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนที่เน้นการคำนึงถึงผลกระทบทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ (จุฑามาศ คงสวัสดิ์, 2550: 22)

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อาศิรา ราชเวียง และ วีรวัฒน์ เฟื่องช่วย (2559) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ เพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมท่องเที่ยวสู่ประชาคมอาเซียนจังหวัดเพชรบุรีผลการศึกษาค้นคว้าสามารถ ทราบการขยายตัวของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว คุณภาพและวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปในด้านเศรษฐกิจ สังคมของประชาชนในท้องถิ่น ที่สำคัญสามารถทำให้นักท่องเที่ยวทราบถึงสถานที่ตั้งของที่พักท่องเที่ยว ได้ชัดเจนโดยระบุตำแหน่งของสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ลงในแผนที่จังหวัดเพชรบุรี โดยการนำค่า ข้อมูลพิกัดตำแหน่งของสถานที่ท่องเที่ยวลงในโปรแกรมArcGIS ทำให้สามารถดูที่ตั้งของสถานที่ท่องเที่ยวได้ดียิ่งขึ้น โดยจังหวัดเพชรบุรี มีสถานที่ท่องเที่ยวทั้งหมด 32 สถานที่ท่องเที่ยว โดยสามารถแบ่งได้ ดังนี้ 1. รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติทั้งหมดมี 22 สถานที่ท่องเที่ยว ประกอบด้วย ถ้ำเขาหลวง ถ้ำค้างคาวนางยาง หาดชะอำ คูผีเสื้อแก่งกระจาน เขาพะเนินทุ่ง โครงการชั่งหัวมัน หุบกระพง วนอุทยานนางพันธุรัต ถ้ำเขาย้อย เขาอีโก้ หาดปึกเตียน หาดเจ้าสำราญ อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน เขื่อนแก่งกระจาน วนอุทยานชะอำ อุทยานสิ่งแวดล้อมนานาชาติสิรินธร สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ทราบรมราชชนนี ศูนย์เรียนรู้โครงการตามพระราชประสงค์ หุบกระพง ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ หุบเขาทุ่งแฝก เกาะท่าไทร

เขาวัง และ อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา 2) รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม ทั้งหมดมี 8 สถานที่ท่องเที่ยว ประกอบด้วย วัดใหญ่สุวรรณาราม วัดเนรัญชราราม วัดพระพุทธไสยาสน์ วัดมหาธาตุวรวิหาร พระราชวังบ้านปืน วัดข่อย พระราชินีเวศน์มฤคทายวัน และนาเกลือบ้านแหลม 3) รูปแบบการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ ทั้งหมดมี 2 สถานที่ท่องเที่ยว ประกอบด้วย ชานโตรีนีย์ฟาร์ม และ Swiss Sheep Farm

วิภาวดี เผือกบัวขาว และ สาโรช เผือกบัวขาว(2561) ได้วิจัยเรื่อง กลยุทธ์การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเพชรบุรี บนฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง วัดอุปสมงค์เพื่อ 1) จัดประเภทการท่องเที่ยวในจังหวัดเพชรบุรี 2) สร้างกลยุทธ์ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดเพชรบุรี และ 3) สร้างเครือข่ายการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดเพชรบุรี โดยใช้ ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ การเก็บข้อมูลเบื้องต้นโดยใช้การสัมภาษณ์ และการประชุมแบบสนทนากลุ่ม ผลการศึกษาพบว่า 1. การจัดประเภทการท่องเที่ยวในจังหวัดเพชรบุรี พบว่าแหล่งท่องเที่ยว โดยการมีส่วนร่วมขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเพชรบุรี บนฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง มี 4 ประเภท ได้แก่ 1) แหล่งท่องเที่ยวเชิง นิเวศ เช่น หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ “บ้านน้ำทรัพย์” ฐานเรียนรู้เกษตรพึ่งตนเอง ไร่ทองหทัย กสิกรรม ธรรมชาติ ชุมชนบ้านนาโยง อ.ชะอำ จ. เพชรบุรี และสวนตาลลุงถนอม”แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาคู่มือเมืองเพชร เป็นต้น 2) แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เช่น ศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำ เขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี เป็นต้น 3) แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ได้แก่ กลุ่มเกษตรอินทรีย์บ้านดอนผิงแดด ศูนย์เครือข่ายเรียนรู้การเลี้ยงสัตว์ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง (ไร่สุภาวดี) เป็นต้น และ 4) แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนธรรมชาติ ได้แก่ บ่อน้ำพุร้อน อำเภอนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี เป็นต้น 2. กลยุทธ์การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดเพชรบุรี พบว่า มีกลยุทธ์ 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านนโยบาย สนับสนุนจากภาครัฐ 2) ด้านพัฒนาทักษะการทำงาน 3) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน 4) ด้านความปลอดภัยและ 5) ด้านการสื่อสารองค์กร 3. เครือข่ายการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดเพชรบุรี พบว่า มีเครือข่าย 3 ลักษณะ ที่สำคัญ ได้แก่ 1) เครือข่ายการปรึกษาหารือ 2) เครือข่ายร่วมปฏิบัติการ และ 3) เครือข่ายภาคประชาสังคม

อังคณา จิตตามาศ และ อัมมาพร กว่างสวัสดิ (2560) การพัฒนาแอปพลิเคชันด้วยการประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์เพื่อใช้ค้นหาเส้นทางที่เหมาะสมสำหรับแหล่งท่องเที่ยวชุมชนในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาแอปพลิเคชันด้วยการประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์เพื่อใช้ค้นหาเส้นทางที่เหมาะสมสำหรับแหล่งท่องเที่ยวชุมชนในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบ

คีรีขันธ์ และ 2) เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้ต่อ การพัฒนาแอปพลิเคชันด้วยการประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ ด้วยการพัฒนาแอปพลิเคชันบนระบบปฏิบัติการ แอนดรอยด์ (Android) และสามารถใช้งานบนเว็บแอปพลิเคชันของโปรแกรม ArcGIS Online ร่วมกับ AppStudio for ArcGIS มีการวิเคราะห์ผลการพัฒนาแอปพลิเคชันด้วยการสำรวจความพึงพอใจจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน นำเสนอผลการวิเคราะห์ ในรูปของสถิติพื้นฐาน ผลการศึกษาพบว่า 1) แอปพลิเคชันการประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์เพื่อใช้ค้นหาเส้นทาง ที่เหมาะสมสำหรับแหล่งท่องเที่ยวชุมชนในอำเภอ หัวหิน สามารถดำเนินการตรงตามขอบเขต 2) ผลการประเมินแบบสอบถาม ต่อการพัฒนา ระบบ แบ่งเป็นสำหรับใช้งานบนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ (Andriod) ส่วนของผู้เชี่ยวชาญมี

ผลการประเมินสูงสุด ด้านการใช้งานมีค่าเฉลี่ยที่ 4.65 อยู่ในระดับคุณภาพดีมาก และส่วนของผู้ใช้งานมีผลการประเมินสูงสุดด้านการออกแบบมีค่าเฉลี่ยที่ 4.57 อยู่ในระดับคุณภาพดีมาก และผลการประเมินแบบสอบถามต่อการพัฒนาแอปพลิเคชันด้วยการประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ เพื่อใช้ค้นหาเส้นทางที่เหมาะสมสำหรับแหล่งท่องเที่ยวชุมชนในอำเภอหัวหิน สามารถนำมาเป็นแนวทางในการนำไปประยุกต์ใช้กับงานด้านการท่องเที่ยวประเภทอื่นได้ 100%

ประยูทธ ชุมเรียง (2555) ได้วิจัยเรื่อง การจัดการพื้นที่วนอุทยานเมืองเก่าชัยบุรีจังหวัดพัทลุง เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยทำการศึกษา จากการสำรวจและรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน วิเคราะห์ความเหมาะสมของสภาพพื้นที่เพื่อการวางแผนการทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยระบบสารสนเทศโปรแกรม Arc View GIS วิเคราะห์สภาพแวดล้อมการบริหารจัดการ และหาศักยภาพและผลกระทบที่ อาจเกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้วยวิธีถ่วงน้ำหนัก(Weighting Score Method) โดยในการหาศักยภาพนั้นแบ่งเกณฑ์การศึกษออกเป็น 6 เกณฑ์ คือ ด้านการมีศักยภาพในการดึงดูดนักท่องเที่ยว โอกาสในการสร้างจิตสำนึกและการให้การศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม ความหลากหลายของกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ ความยากง่ายในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ความปลอดภัย ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยว วนอุทยานเมืองเก่าชัยบุรี จังหวัดพัทลุง มีศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยว เชิงนิเวศสูง โดยมีค่าคะแนนประเมินเท่ากับ 2.84 ในด้านการหาผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น ได้แบ่งเกณฑ์ การศึกษาออกเป็น 3 เกณฑ์คือผลกระทบที่ อาจเกิดขึ้นต่อสัตว์ป่า ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อพืช ผลกระทบด้านอื่น ๆ และผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นนั้นอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าประเมินเท่ากับ 1.66 จากการสำรวจ ข้อมูลพื้นฐานนักท่องเที่ยวพบว่ามีนักท่องเที่ยวรู้จักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ร้อยละ 53.59 แต่มีเพียงร้อยละ 25.13 เท่านั้น ที่จัดเป็นนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สิ่งที่ควรปรับปรุงคือกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อสร้างจิตสำนึก การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และศิลปวัฒนธรรม การมีบริการเสริมด้านจักรยาน ควรมีป้ายบอกทางให้ชัดเจน และควรมีป้ายให้ความรู้ฐานแหล่งที่มาของชื่อของสถานที่ ท่องเที่ยวแต่ละแห่ง ส่วนด้านการบริการ ควรมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นเพิ่มขึ้น ส่วนเจ้าหน้าที่ ให้บริการอยู่ในเกณฑ์ดี

ณรงค์ วงษ์พานิช สมสุข แคมคำ และสิน พันธุ์พินิจ (2558) ได้วิจัยเรื่อง การประยุกต์ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์มาใช้ในการจัดการทรัพยากรชายฝั่งทะเล ของจังหวัดเพชรบุรี มีวัตถุประสงค์ เพื่อ (1) ศึกษาสถานการณ์ทรัพยากรชายฝั่งทะเลจังหวัดเพชรบุรี (2) สร้างฐานสารสนเทศทรัพยากรชายฝั่งทะเลจังหวัดเพชรบุรีโดยใช้ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ (3) ถ่ายทอดฐานสารสนเทศทรัพยากรชายฝั่งทะเลของจังหวัดเพชรบุรี (4) ประเมินประสิทธิภาพระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ที่นำมาประยุกต์ในการจัดการทรัพยากรชายฝั่งทะเลของจังหวัดเพชรบุรี และ(5) ประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้ระบบสารสนเทศทรัพยากรชายฝั่งทะเลจังหวัดเพชรบุรีการวิจัย นี้เริ่มต้นจากระยะที่ 1 ศึกษาสถานการณ์ทรัพยากรชายฝั่งทะเลจังหวัดเพชรบุรีทั้ง 6 ด้าน อันประกอบด้วย 1) ทรัพยากรที่ดิน 2) ทรัพยากรป่าชายเลน 3) ทรัพยากรปะการัง 4) ทรัพยากรหญ้าทะเล 5) ทรัพยากรพืชและสัตว์ทะเลต่างๆ และ 6) ทรัพยากรสัตว์ทะเลหายาก ระยะที่ 2 การสร้างฐานข้อมูลสารสนเทศทรัพยากรชายฝั่งทะเลจังหวัดเพชรบุรีในรูปแบบ ICT ที่อยู่ในรูปของเว็บไซต์ ระยะที่ 3 การถ่ายทอดและระยะที่ 4 การประเมิน และการเปรียบเทียบ โดยใช้เทคนิควิจัยแบบการวิจัยและพัฒนา ทำการประเมินฐานข้อมูลสารสนเทศทรัพยากรชายฝั่งทะเล เกี่ยวกับ ประสิทธิภาพ ความพึงพอใจ และการนำไปใช้ โดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง ผลการวิจัยพบว่า 1. สถานการณ์ทรัพยากรชายฝั่งทะเลจังหวัดเพชรบุรี

6 ด้าน ประกอบด้วยคือ 1) ทรัพยากรที่ดิน 2) ทรัพยากรป่าชายเลน 3) ทรัพยากรปะการัง 4) ทรัพยากรหญ้าทะเล 5) ทรัพยากรพืชและสัตว์ทะเลต่างๆ และ 6) ทรัพยากรสัตว์ทะเลหายาก 2.การสร้างฐานสารสนเทศทรัพยากรชายฝั่งทะเลจังหวัดเพชรบุรีด้วยระบบเทคโนโลยีสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ ประกอบด้วย 1) การสร้างและออกแบบฐานสารสนเทศ 2) การนำเข้าและแก้ไขข้อมูล 3) การจัดการฐานข้อมูล 4) การประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล 5) การนำเสนอข้อมูลในรูปแบบของเว็บไซต์ 3. การถ่ายทอดและทดลองฐานสารสนเทศทรัพยากรชายฝั่งทะเลของจังหวัดเพชรบุรีประกอบด้วยความรู้ 6 ด้าน อันประกอบด้วย 1)ทรัพยากรที่ดิน 2) ทรัพยากรป่าชายเลน 3) ทรัพยากรปะการัง 4) ทรัพยากรหญ้าทะเล 5) ทรัพยากรพืชและสัตว์ทะเลต่างๆ และ 6) ทรัพยากรสัตว์ทะเลหายากและ แผนที่โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ 4. การประเมินด้านประสิทธิภาพระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์เพื่อประยุกต์ใช้และพัฒนาขึ้นเป็นฐานสารสนเทศทรัพยากรชายฝั่งทะเลจังหวัดเพชรบุรี มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.04 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .61 5. การประเมินความพึงพอใจ และการนำไปใช้ ของฐานสารสนเทศทรัพยากรชายฝั่งทะเลจังหวัดเพชรบุรีมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.04 และ 4.06 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ .61 และ .59 ตามลำดับจากผลงานวิจัยนี้สามารถนำไปใช้ในการตัดสินใจเพื่อการวางแผนและพัฒนากองท่องเที่ยวการประเมินทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยวชมธรรมชาติ การจัดระเบียบประมงชายฝั่ง การจัดระเบียบพื้นที่ประกอบธุรกิจและการวางแผนค้าขายอาหารทะเล

เอกชัย กกแก้ว จุฑาพร เกสร อติศร รัชนิพนธ์ แสงดาว วงศ์สายและ นพชัย วงศ์สาย (2559) ได้วิจัยเรื่อง แอปพลิเคชันเพื่อบูรณาการข้อมูลการท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ตโดยใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ วัตถุประสงค์เพื่อสร้างฐานข้อมูลระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Web-based GIS) เพื่อจัดเก็บและแสดงผลเนื้อหาถ่ายทอดความรู้สึก ความประทับใจ และตำแหน่งที่ตั้งแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ตแสดงผลในลักษณะแผนที่ภูมิศาสตร์บนเว็บแอปพลิเคชันผ่านระบบอินเทอร์เน็ต งานวิจัยนี้จึงได้พัฒนาให้ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวมีความน่าสนใจและความดึงดูดมากขึ้น โดยการถ่ายทอดความรู้สึก ความประทับใจของนักท่องเที่ยวที่มาเยือนผ่านรูปภาพและข้อความที่เกิดจากความรู้สึกของผู้มาเยือนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต www.tourism.te.psu.ac.th/wheretogophuket จึงได้นำเสนอในรูปแบบการบูรณาการ ข้อมูลตำแหน่งทางภูมิศาสตร์สถานที่ท่องเที่ยว ข้อมูลจากเว็บไซต์โซเชียลมีเดีย เฟสบุ๊ค ร่วมกับการศึกษาวิจัยรวบรวมและกลั่นกรองข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เหล่านั้น ก่อนเผยแพร่ความรู้สู่สาธารณะ และการศึกษาวิจัยโดยใช้ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) จากการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อผลิตผลงานวิจัยที่สามารถนำไปใช้ในการประชาสัมพันธ์สถานที่ท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ต บนพื้นฐานข้อมูลที่เชื่อถือได้ (Data Reliability) มุ่งเน้นให้นักท่องเที่ยวรับรู้เรื่องเล่าหรืออัตลักษณ์และวิถีชีวิตชุมชนในสถานที่ท่องเที่ยว และสะท้อนความรู้สึกความประทับใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อสถานที่นั้น เพื่อกระตุ้นให้เกิดการกลับมาเยือนหรือบอกต่อกับคนที่รู้จัก ความประทับใจหรืออัตลักษณ์เหล่านี้สามารถใช้เป็นจุดขายของสถานที่ท่องเที่ยวนั้น ๆ ได้ ดังนั้นผู้ที่สนใจทั้งภาครัฐและเอกชนสามารถนำข้อมูลเหล่านี้ไปสู่การวางรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนต่อไป

สุรางค์รัตน์ เชาวโคกสูง และจักรกฤษณ์ เสน่ห์ (2554) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบบริการข้อมูลการท่องเที่ยวและแนะนำกำหนดการท่องเที่ยวด้วยการแสดงผลในลักษณะระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อออกแบบและพัฒนา ระบบบริการข้อมูลและแนะนำกำหนดการท่องเที่ยว (Tourism Package) พร้อมทั้งเชื่อมโยงเส้นทางแหล่งท่องเที่ยวและแหล่งวิสาหกิจบริการ

ภายในท้องถิ่น โดยสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ในเขตพื้นที่ใน 4 จังหวัดภาคเหนือ ได้แก่ จังหวัดพิษณุโลก จังหวัดเพชรบูรณ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ และจังหวัดสุโขทัย โดยระบบ แบ่งเป็น 2 ส่วนคือ ส่วนที่ 1 ระบบจัดการ และบริหารข้อมูลบริการที่พักรองรับการจัดการภายในแหล่งวิสาหกิจ ขนาดกลางและขนาดย่อม (Small - and Medium Enterprises: SME) ซึ่งสามารถส่งข้อมูล รายละเอียดการบริการแบบออนไลน์ มายังส่วนที่ 2 คือ ระบบที่ให้ บริการนักท่องเที่ยวโดยตรง สามารถบริการข้อมูล จัดกำหนดการท่องเที่ยวโดยระบบผู้เชี่ยวชาญ (Expert System) คำนวณ ระยะทาง ประเมินค่าใช้จ่ายหรือค่าน้ำมัน ในการวางแผนเดินทางเบื้องต้น แสดงผลในลักษณะแผนที่ ภูมิศาสตร์ (Geographic Information System: GIS) บนเว็บแอปพลิเคชัน (Web Application) ผ่าน ระบบอินเทอร์เน็ต สะดวก รวดเร็วและทั่วถึง โดยจากผลการวิจัยจากการประเมินการตอบสนองความต้องการของผู้ใช้งานและประสิทธิภาพการใช้งานในระบบ พบว่า อยู่ในระหว่างระดับมาก ถึงมากที่สุด คิดเป็นค่าเฉลี่ยร้อยละ 4.87 อีกทั้งงานวิจัยนี้ได้ออกแบบให้สามารถเป็นต้นแบบเพื่อการประยุกต์ใช้ในการขยายผลสู่การพัฒนาเศรษฐกิจท่องเที่ยวในชุมชนท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี

ประกอบศิริ ภักดีพินิจ (2545) ได้ศึกษาเรื่องศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชน ริมกว๊านพะเยา กรณีศึกษา ชุมชนบ้านร่องไฮ ตำบลแม่ใส อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา พบว่า กลุ่มตัวอย่างในชุมชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนอยู่ในระดับมาก มีความต้องการในการพัฒนาชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวในทุกด้าน คือ ด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อม ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านกิจกรรมภายในแหล่งท่องเที่ยว ด้านสวัสดิภาพและความปลอดภัย และด้านการบริหารจัดการ และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความต้องการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากทุกด้าน คือ การร่วมวางแผน การร่วมดำเนินกิจกรรม การร่วมลงทุน และร่วมติดตามประเมินผล ส่วนกลุ่มตัวอย่างของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ ต้องการมากในด้านสวัสดิภาพและความปลอดภัย และด้านการบริหารจัดการ ภายในชุมชนที่ทำให้เกิดความสะดวก แต่มีความต้องการอยู่ในระดับปานกลางด้านโครงสร้างพื้นฐาน และด้านกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว

สมศักดิ์ คล้ายสังข์ (2549) ได้ศึกษาเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรมย่านเยาวราช กรณีศึกษา เทศกาลกินเจ โดยพบว่าผู้ที่มาเที่ยวส่วนใหญ่มีความประทับใจด้าน ประเพณีมากที่สุด รองลงมาคืออาหารปรุงสำเร็จ สินค้าอุปโภคบริโภค สถานที่และกิจกรรมบันเทิง ตามลำดับ โดยส่วนใหญ่ผู้ที่มาเที่ยวมีความคิดเห็นว่างานนี้มีความน่าสนใจและคาดว่าจะกลับมาเที่ยวอีก โดยความภูมิใจในท้องถิ่นนั้นผู้ตอบแบบสอบถามเกือบทั้งหมดรู้สึกถึงความภูมิใจ และสนใจที่จะ เรียนรู้เรื่องวัฒนธรรมประเพณีมากขึ้น

นิวัฒน์ อมาตยกุล (2549) ศึกษาปัจจัยทางสังคม ผลกระทบและการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ชุมชนเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยโดยสรุป พบว่า

1. ปัจจัยทางสังคมที่มีส่วนช่วยในการรักษาวัฒนธรรมของชุมชนเกาะเกร็ด คือเครือข่ายองค์กรทางสังคม กิจกรรมสำคัญทางศาสนา ความสามัคคี และความร่วมมือกันในชุมชน
2. ผลกระทบ และความเปลี่ยนแปลงจากการที่ชุมชนเกาะเกร็ดถูกพัฒนาขึ้นให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวในเชิงวัฒนธรรม คือ

2.1 ด้านเศรษฐกิจ พบว่าการพัฒนาดังกล่าว สร้างงาน สร้างรายได้ ยกระดับคุณภาพชีวิตให้กับคนในชุมชน

2.2 ด้านสังคม พบว่ามีการฟื้นฟูชนบทธรรมเนียม ประเพณี และวิถีชีวิตของชาวมอญในอดีตให้กลับคืนมา คนในชุมชนเกาะเกร็ดเกิดความภาคภูมิใจในเอกลักษณ์ของตนเอง

2.3 ด้านวัฒนธรรม พบว่าเกาะเกร็ดมีการรับวัฒนธรรมจากแหล่งอื่น เหตุผลประการสำคัญ คือ ชุมชนเกาะเกร็ดอยู่ใกล้กรุงเทพฯ จึงมีการคมนาคมติดต่อได้อย่างสะดวก

2.4 ด้านสภาพแวดล้อม พบว่าสิ่งสาธารณูปโภค เช่น ถนน ประปา ไฟฟ้าโทรศัพท์ ได้รับการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น ประชาชนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของพื้นที่ และช่วยกันดูแลสภาพแวดล้อมให้ดียิ่งขึ้น

3. ในด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ ประเพณี วัฒนธรรมของชาวมอญเกาะเกร็ด พบว่า ยังมีการสืบทอด เช่น ภาษา การแต่งกาย อาหาร การประกอบพิธีกรรมยังคงทำในรูปแบบดั้งเดิม การผลิตเครื่องปั้นดินเผา วิธีการแบบดั้งเดิมได้มีการอนุรักษ์ไว้ให้คนทั่วไปได้เห็น

อาร์ม หุ่นศิริ (2545) ทำการวิจัยเรื่อง แนวนโยบายหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์และการพัฒนาแบบยั่งยืน กรณีศึกษา กลุ่มจักสานตำบลบางเจ้าฉ่า อำเภอบึงสามพัน จังหวัดอำนาจเจริญ ผลการศึกษาพบว่า การรวมกลุ่มจักสานเกิดขึ้นมาก่อนที่นโยบายหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์จะเข้ามาในหมู่บ้าน โดยมีการใช้พื้นฐานอาชีพมาเป็นองค์ประกอบในการรวมกลุ่ม โดยแบ่งกลุ่มออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ กลุ่มจักสานผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่ ซึ่งมีการบริหารงานในรูปแบบคณะกรรมการ และกลุ่มแม่ค้ารายย่อย โดยทั้ง 3 กลุ่มจะมีการรวมตัวกันเมื่อได้รับการส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐ แต่ยังไม่สามารถรวมเป็นกลุ่มใหญ่กลุ่มเดียวเพื่อผลิตงานและแบ่งปันผลประโยชน์ร่วมกัน ในส่วนการดำเนินงานของกลุ่มจักสานตำบลบางเจ้าฉ่า โดยมีการทำแผนพัฒนาชุมชนและการก่อสร้างหมู่บ้านอุตสาหกรรมชนบทเพื่อการท่องเที่ยว เป็นการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนหนึ่งซึ่งนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนได้

สุวิทย์ วิรุณหะ และคณะ (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง เพชรบุรี ประตูลู่สู่อนาคต เศรษฐกิจ ข้อมูลประวัติศาสตร์เมืองเพชรบุรีก่อนพุทธศักราช 2476 สามารถจัดกลุ่มข้อมูลได้ 7 กลุ่ม ได้แก่ ประตูลู่สู่อนาคต มนต์เสน่ห์แห่งวัด วิถีคนเวียงวัง สกูลช่างเมืองเพชร ตาม (รอย) เสด็จประพาสประวัติศาสตร์ตัวเมือง และปูเพื่องผลิตภัณฑ์

สมคิด ภูมิโคกรักษ์ และคณะ (2557) ได้ศึกษาการพัฒนาแบบการสร้างเครือข่ายการพัฒนาชุมชนของเทศบาลนครอุดรธานีสู่เมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืนด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สามารถนำมาเป็นแนวทางในการออกแบบระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของเทศบาลนครอุดรธานี ได้ 4 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ระบบสารสนเทศ ซึ่งเป็นกลุ่มของโปรแกรมประยุกต์และฐานข้อมูล ประกอบด้วย ระบบสารสนเทศ (MIS) ด้านต่างๆ ของเทศบาลและชุมชน และระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) ซึ่งเป็นโปรแกรมประยุกต์และฐานข้อมูลเชิงพื้นที่ เพื่อการระบุตำแหน่ง และการจัดการปัญหาต่างๆ โดยอาศัยข้อมูลเชิงตำแหน่งและเชิงพื้นที่ และข้อมูลเชิงบรรยาย โดยสามารถอ้างอิงถึงตำแหน่งที่มีอยู่จริงบนพื้นโลกได้จากระบบพิกัดทางภูมิศาสตร์ ซึ่งจากข้อมูลเหล่านี้ ทำให้เราทราบว่าบ้านหลังนี้มีตำแหน่งอยู่ ณ ที่ใดบนพื้นโลก เนื่องจากบ้านทุกหลังจะมีที่อยู่ที่ไม่ซ้ำกันและด้วยความสามารถของ GIS ซึ่งเอื้อต่อการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลจากหลายแหล่ง นำมาร่วมทำการวิเคราะห์และประมวลผลรวมทั้งนำเสนอข้อมูลในรูปแบบที่แตกต่างกันไป เช่น ภาพสามมิติ ภาพเคลื่อนไหว ภาพจำลองเหตุการณ์ เป็นต้น ซึ่งความหลากหลายของการประยุกต์ใช้ข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ และการนำเสนอใน

รูปแบบที่หลากหลายเป็นพื้นฐานอันสำคัญยิ่งของความหลากหลายของความคิด และวิธีการมองและการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ เมื่อผนวกเข้ากับความสามารถของ GIS ในการตอบคำถาม การแสดงปัญหาให้เห็นภาพ ความสามารถในการเชื่อมโยงและนำเสนอข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ที่แตกต่างกัน การสร้างแบบจำลองและการวิเคราะห์เชิงพื้นที่ ที่สามารถให้ความครบถ้วนของมุมมองข้อมูลและทางออกในการแก้ปัญหา รวมถึงลดความผิดพลาดในการตั้งสมมติฐาน และการตัดสินใจ ซึ่งในระยะยาวแล้วจำเป็นอย่างยิ่งที่ประชาชนและกลุ่มผู้บริหารจะสร้างความมั่นใจในคำตอบอันน่าเชื่อถือของ GIS โปรแกรม ในกลุ่มนี้จะทำหน้าที่ในการรวบรวมข้อมูล กำหนดขั้นตอนการปฏิบัติงาน และการเก็บรวบรวมเอกสารและข้อมูลที่เกี่ยวข้องตลอดจนการจัดทำรายงาน

กลุ่มที่ 2 การจัดการความรู้ (Knowledge Management) เป็นกลุ่มของโปรแกรมประยุกต์และฐานข้อมูลขององค์ความรู้ด้านต่าง ๆ ที่ใช้ในการเรียนรู้ทั้งของผู้ปฏิบัติงานและประชาชนในชุมชนทั้งในรูปแบบของการเรียนรู้ เช่น การเลี้ยงสัตว์เศรษฐกิจ การผลิตสินค้าในครัวเรือน เป็นต้น และการฝึกทักษะ เช่น เทคนิคการออกกำลังกาย ทักษะการออกเสียงภาษาพูดต่างๆ เป็นต้น ซึ่งการจัดการความรู้ที่ช่วยให้องค์กรได้รับประโยชน์ ช่วยเก็บรักษาความรู้ให้ควบคู่กับองค์การตลอดไปช่วยลดระยะเวลาการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การให้บริการ หรือการเรียนรู้งานใหม่ ปรับปรุงประสิทธิภาพ และช่วยเพิ่มผลผลิตให้กับทุกส่วนขององค์การเสริมสร้างนวัตกรรมใหม่ทั้งทางด้านผลิตภัณฑ์และการบริการ ส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ แสดงความคิดเห็น และแลกเปลี่ยนความรู้ ซึ่งจะส่งผลให้บุคลากรมีคุณภาพเพิ่มขึ้นและสามารถประยุกต์ โปรแกรมในกลุ่มนี้จะประกอบด้วยข้อมูลรูปภาพ วิดีทัศน์ เสียง และข้อความ ซึ่งจะสามารถสืบค้นเพื่อการเรียนรู้ การฝึกทักษะ เครื่องมือช่วยด้านต่างๆ เช่น ระบบแปลภาษา ระบบช่วยเหลือคนพิการทางสายตา เป็นต้น

กลุ่มที่ 3 สื่อสังคม (Social Media) และสื่ออื่น ๆ เป็นกลุ่มของโปรแกรมประยุกต์และฐานข้อมูลของการสื่อสารในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งแบบสื่อสารทางเดียว เช่น เสียงตามสายผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ป้ายอิเล็กทรอนิกส์เพื่อการประชาสัมพันธ์ การสื่อสารแบบสองทาง เช่น กระดานข่าว การประชุมทางไกล รวมถึงสื่ออื่น ๆ เพื่อการประชาสัมพันธ์ การสนทนา การส่งเสริมกิจกรรมต่างๆ นอกจากนี้ยังมีกลุ่มของโปรแกรมประยุกต์และฐานข้อมูลการติดตามและตรวจสอบโดยอาศัยการสื่อสารด้วยระบบกล้องวงจรปิด อุปกรณ์อัตโนมัติ เช่น อุปกรณ์ตรวจวัดสภาพอากาศ อุปกรณ์ส่งสัญญาณช่วยชีวิต และระบบการสื่อสารอื่นๆ เช่น วิทยุสื่อสาร โทรศัพท์ เป็นต้น โปรแกรมในกลุ่มนี้จะทำหน้าที่เป็นตัวกลางในระบบการสื่อสารระหว่างประชาชนและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน หรือทำหน้าที่เก็บรวบรวมและรายงานข้อมูลโดยอัตโนมัติ

กลุ่มที่ 4 การแจ้งเหตุ รวมถึงการร้องเรียนและร้องทุกข์ เป็นกลุ่มของโปรแกรมประยุกต์และฐานข้อมูลในรูปแบบของการจัดการข้อมูลที่ได้จากการแจ้งเหตุ การร้องเรียนและร้องทุกข์ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการแก้ปัญหาและการจัดการปัญหา ทั้งในรูปแบบการถ่ายภาพ วิดีทัศน์ เสียง และข้อความ ทั้งนี้จะต้องมีการระบุตำแหน่งเพื่อเชื่อมโยงกับระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์และฐานข้อมูลระบบพัสดุและระบบสั่งการของเทศบาล

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้น จะเห็นได้ว่าระบบข้อมูลการท่องเที่ยวจังหวัดเพชรบุรีที่ได้จัดทำโดยหน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ หรือมีผู้วิจัยไว้ส่วนใหญ่เป็นการประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) เพียงอย่างเดียว ซึ่งผู้ที่เข้าถึงระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) จะเป็นเพียงบุคคลเฉพาะกลุ่ม

เท่านั้น หรือเป็นการพัฒนาด้วยระบบสารสนเทศที่เป็น MIS เพียงอย่างเดียวซึ่งผู้ที่จะเข้าถึงข้อมูล MIS จะได้รับข้อมูลที่เป็นภาพ หรือข้อมูลท่องเที่ยวทั่วไปเท่านั้น จึงส่งผลให้คณะผู้วิจัยสนใจในการวิจัยและพัฒนา รูปแบบการสร้างเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของจังหวัดเพชรบุรีด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ซึ่งได้รวมเทคโนโลยีด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องมาบูรณาการร่วมกันเพื่อให้ นักท่องเที่ยวหรือบุคคลที่สนใจสามารถเข้าถึงข้อมูลการท่องเที่ยว การจัดเส้นทางท่องเที่ยวได้ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจการท่องเที่ยวในจังหวัดเพชรบุรีได้อีกทางหนึ่ง ทั้งนี้ในงานวิจัยนี้ จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้น รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงได้เลือกใช้ระบบฐานข้อมูลที่เรียกว่า MongoDB ซึ่งเป็นระบบฐานข้อมูล แบบ NoSQL ที่การเรียนรู้ในการใช้ database ไม่ยาก ทำให้สามารถเข้าถึงและใช้งานข้อมูลได้ง่ายขึ้น ซึ่งแนวทางหนึ่งสำหรับการจัดการข้อมูลและการออกแบบ ฐานข้อมูลสำหรับข้อมูลขนาดใหญ่ ซึ่งอยู่อย่างกระจัดกระจาย หลากหลายรูปแบบ ใช้งานกับข้อมูลที่มี ขนาดใหญ่ ข้อมูลไม่มีโครงสร้างที่ชัดเจน ระบบต้องการการทำงานแบบ realtime หรือใช้สำหรับการ วิเคราะห์ข้อมูลแบบ offline เช่นระบบการวิเคราะห์ข้อมูลจาก Social network เป็นต้น โดย NoSQL สามารถขยายระบบได้ง่าย รองรับข้อมูลขนาดใหญ่ รองรับรูปแบบข้อมูลที่หลากหลาย หรือมีความ ยืดหยุ่นสูงได้ ซึ่งแนวทางการดำเนินการวิจัยจะกล่าวต่อไปในบทที่ 3